

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

OANSVARIG, EGOISTISK OCH NAIV

En kritisk diskursanalys av framställningen av
överskuldsatta föräldrar på tv-programmet Lyxfällan

SQ4562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp

Scientific Work in Social Work, 15 higher education credits

Kandidatnivå

VT-18

Författare: Emelie Björkman Gutenberg

Handledare: Agneta Hedblom

Abstract

Titel: Oansvarig, egoistisk och naiv - En kritisk diskursanalys av framställningen av överskuldssatta föräldrar på tv-programmet Lyxfällan

Författare: Emelie Björkman Gutenberg

Syftet med studien var att utifrån ett diskursanalytiskt angreppssätt analysera hur överskuldssatta och socioekonomiskt utsatta föräldrar framställs på tv-programmet Lyxfällan. Vidare var syftet att utifrån detta försöka identifiera och analysera vilka diskurser om denna grupp som blir synliga i Lyxfällan. Empirin bestod av sex avsnitt, där deltagarna var föräldrar med hemmavarande barn, från de två senaste säsongerna av Lyxfällan. Metoden som användes var kritisk diskursanalys, som är av kvalitativt slag. Empirin analyserades dels utifrån den kritiska diskursanalysens tre analysnivåer *text*, *diskursiv praktik* och *social praktik*. Dessutom användes teoretiska begrepp inom den kritiska diskursanalysen, som *diskurs och diskursordning*, samt det sociologiska begreppet *social klass* för att tolka och analysera empirin. Resultatet visade att Lyxfällan, utifrån diskurser om slarviga överskuldssatta och skadligt föräldraskap, framställer de överskuldssatta och socioekonomiskt utsatta föräldrarna som deltar i programmet som okunniga, oansvariga och egoistiska. Detta genom olika språkliga grepp men också genom dramaturgiska scener. Resultatet visade även att diskurser som gör individen ansvarig för överskuldssattheten som socialt problem kunde identifieras i Lyxfällan. Dessutom argumenterades det, utifrån Bordieus tankegodis om social klass, för att Lyxfällans diskursordning snarare upprätthåller och reproducerar de sociala klasshierarkierna i samhället än utmanar dem.

Nyckelord: överskuldssatta, reality-tv, diskurser, social klass

Innehållsförteckning

Abstract

Innehållsförteckning

Förord

1. Inledning	4
1.1 Bakgrund och problemformulering	4
1.2 Syfte och frågeställningar	6
1.3 Relevansen för det sociala arbetet och samhället i stort	7
1.4 Avgränsning	7
2. Kunskapsläge och tidigare forskning	8
2.1 Synen på och bemötandet av överskulsatta	8
2.2 Social klass och föräldraskap på tv och i sociala medier	10
3. Teori	12
3.1 Något kort om det bakomliggande perspektivet: konstruktionismen	13
3.2 Diskurs	13
3.2.1 Diskursordning, ideologi och hegemoni	15
3.3 Social klass	16
4. Metod	17
4.1 Kritisk diskursanalys som metod	17
4.2 Metodval - Fördelar och begränsningar	19
4.3 Urvalsprocess	20
4.4 Genomförande av materialinsamling	20
4.6 Bearbetning och analys av empirin	21
4.6.1 Faircloughs tredimensionella analysmetod - för att analysera	21
4.6.2 Tematisk analys och kodning - för att strukturera	23
4.7 Studiens tillförlitlighet och äkthet	24
4.8 Forskningsetiska överväganden	26
5. Resultat och analys	28
5.1 Tv-programmets genre och avsnittens struktur	29
5.2 Den omoraliska överskulsatta med dålig koll och kunskap	31
5.3 Den egoistiska och oansvariga överskulsatta föräldern	35
5.4 Förvandlingen - av egen viljekraft kan den överskulsatta förändras	41
6. Avslutande diskussion	45
Referenser	48

Förord

Att skriva uppsats på egen hand har ömsom känts ensamt och krävande, ömsom fritt och roligt. Jag vill rikta ett särskilt tack till min handledare Agneta Hedblom för konstruktiv feedback såväl som ödmjukhet och förståelse under arbetsprocessens gång. Jag vill också passa på att tacka familj och vänner, som har stöttat mig i tider då motivationen såväl som självförtroendet har sviktat.

1. Inledning

1.1 Bakgrund och problemformulering

Ljuset kommer i denna uppsats att riktas mot synen på socioekonomiskt utsatta människor och mer specifikt personer med stora skulder. Kronofogden (2008) konstaterar att vi lever i ett kreditsamhälle, ett utbrett samhällsfenomen som innebär att vi handlar på kredit och får varan eller tjänsten först och betalar sedan, vilket ofta är förenat med höga räntor och avgifter. Under 2017 var 417 693 personer över 18 år skuldsatta hos Kronofogden, vilket motsvarar 4,1 % av Sveriges befolkning, en siffra som har minskat något under de tre senaste åren (Kronofogden 2018). Gruppen som är i fokus i den här uppsatsen är de överskuldsatta. "Överskuldsatt är den som själv upplever sig ha ständigt återkommande problem med att inte kunna betala alla sina räkningar" (Kronofogden 2008:5). Denna definition har dock blivit kritiserad för att leda till mätproblem, eftersom gruppen själv kan definiera sig (Socialstyrelsen 2013). Kronofogden (2008) menar att överskuldsatthet inte är en fattigdomsfråga utan ett socialt problem som kan drabba alla samhällsklasser och den gemensamma nämnaren är snarare hushåll med små marginaler. Socialstyrelsen (2013) menar dock att gränserna mellan överskuldsättning och fattigdom är oklara, eftersom det i båda fallen rör sig om ekonomisk utsatthet. De vanligaste orsakerna till överskuldsättning är inte låga inkomster utan plötsliga händelser som arbetslöshet, sjukdom eller förlust av en nära anhörig (Socialstyrelsen 2013). Konsekvenserna av överskuldsättning kan vara psykisk ohälsa i form av stress, oro och depression och en känsla av marginalisering och stigmatisering (ibid.). Vilken samhällelig hjälp finns då att få för den som hamnar i en sådan situation? Dels har kommunen en skyldighet att ge kostnadsfri budget- och skuldrådgivning enligt svensk skuldsaneringslag (2006:548). Dels kan man ansöka om skuldsanering enligt samma lag hos Kronofogden och den som kvalificerar sig för denna åtgärd lever under avtalad period på existensminimum med målet att bli skuldfri (Konsumentverket 2016, Kronofogden 2018). Ett annat sätt att få hjälp, dock i privat regi, med sina skuldproblem kan vara att ansöka till tv-programmet Lyxfällan.

För att kunna undersöka synen på överskuldsatta människor, tar uppsatsen sin utgångspunkt i det svenska reality-tv-programmet Lyxfällan, där målgruppen är just överskuldsatta. På Lyxfällans Facebook-sida beskrivs programidén såhär: "I Lyxfällan får vi följa med till det svenskarna ser som sitt allra mest privata – ekonomin.". Till Lyxfällan söker människor som

har skulder och av olika anledningar lever i ekonomisk utsatthet. Inför kamerorna får programdeltagarna möta ekonomiska rådgivare, eller experter som de tituleras som i programmet, som går igenom deras ekonomi och kommer med råd och lösningsförslag på hur de ska kunna ta sig ur den ohållbara ekonomiska situationen. Programmet är inne på sin 24:e säsong och har sänts på TV3 i över tio år. Lyxfällan var det mest populära tv-programmet på TV3 enligt en tittarundersökning i februari månad (MMS 2018).

Tv-program i genren reality tycks väcka både negativa och positiva reaktioner, mot såväl produktionsbolagen som deltagarna. Psykologen Montgomery (2016) arbetar med att följa upp personer som har medverkat i reality-tvprogram och för en etisk diskussion kring de psykologiska effekter det kan medföra. Montgomery ger Lyxfällan som exempel på ett tv-program i reality-genren där svaga människor får berätta sin historia, som enligt henne inte enbart behöver vara problematiskt men som bör hanteras varsamt. Montgomery menar att ansökan till program som Lyxfällan grundar sig, förutom i ett hjälpbehov, i drömmen om att bli sedd för den man är och det är när porträtteringen inte motsvarar deltagarens självbild som det kan bli plågsamt för deltagaren och i värsta fall kan resultatet bli ångest eller depression. Vidare har deltagare i reality-tvprogram varken kontroll över hur produktionsbolaget presenterar deras historia eller hur tittare tolkar den på sociala medier i efterhand (ibid.). På internetforum är det inte svårt att hitta nedsättande kommentarer om deltagare i Lyxfällan. På Familjeliv.se (2016) beskriver en användare Lyxfällans deltagare på följande sätt:

Har under årens lopp följt lyxfällan , och det slår aldrig fel. Feta , tatuerade , obildade och har ingen koll på varken ekonomi eller räkningar .det viktigaste för dessa är visst att dricka cola , äta snask och röka. ÄR det dessa som anses vara det sk WT? Här är ett toppexempel .Stackars barn säger jag. 😞 www.aftonbladet.se/nyheter/article22413544.ab (Anonym1)

Personen har klippt in en länk till en artikel i Aftonbladet (2016) med rubriken “De köper godis för 19 000 - nu kan barnen bli avstängda från förskolan” som handlar om två unga föräldrar som har skulder hos Kronofogden och har deltagit i Lyxfällan. Vidare kopplar användaren ihop deltagarna i Lyxfällan med det nedsättande begreppet ‘white trash’, förkortat ‘WT’. Alstam (2016) jämför det amerikanska uttrycket ‘white trash’ med synen på den ovärdiga fattiga. ‘White trash-begreppet’ beskrivs på följande sätt, i en annan tråd på Familjeliv.se (2013):

Vad JAG anser vara WT är typ tatueringar, hoppat av skolan, röker/snuser, går på soc utan några planer på att skaffa ett jobb, låter sina småbarn dricka läsk stup i kvarten, låter barnen äta mcdonalds och liknande skit flera gånger i veckan etc. Det är vad jag tänker när jag tänker WT... (Anonym2)

Ovan citat problematiserar båda socioekonomiskt utsatta människors föräldraskap och tyder på en föreställning om att de skuldsatta familjerna i Lyxfällan inte tar hand om sina barn. Trots att överskuldsatthet enligt Kronofogden inte är en klass- eller fattigdomsfråga, dras av tittare paralleller till det klasskonnoterade 'white trash' begreppet. Detta nedvärderande sätt att tala om deltagarna i Lyxfällan i relation till klass och föräldraskap ökar mitt intresse för att undersöka och analysera hur Lyxfällan faktiskt porträtterar sina deltagare.

Det sociala problemet som ovan har ringats in är alltså den iakttagna nedsättande synen på överskuldsatta. Överskuldsatta är en samhällsgrupp som kan bli aktuell för socialarbetaren att möta via exempelvis budget- och skuldrådgivning. Inför ett sådant möte kan det vara värdefullt att vara medveten om vilka diskurser eller allmänna sanningar om överskuldsatta som figurerar i samhället och så även i det egna medvetandet, som därför vidare kan komma att påverka bemötandet av gruppen. Denna uppsats är ett, om än småskaligt, bidrag till att synliggöra några diskurser om överskuldsatta, vilket leder oss in på dess mer specifika och avgränsade syfte och frågeställningar.

1.2 Syfte och frågeställningar

Uppsatsens syfte är att utifrån ett diskursanalytiskt angreppssätt analysera hur överskuldsatta och socioekonomiskt utsatta föräldrar framställs på tv-programmet Lyxfällan. Vidare är syftet att utifrån detta försöka identifiera och analysera vilka diskurser om denna grupp som blir synliga i Lyxfällan.

Syftet ämnar uppfyllas med hjälp av följande frågeställningar:

- Hur framställs överskuldsatta och socioekonomiskt utsatta föräldrar på tv-programmet Lyxfällan?
- Vilka egenskaper och attribut tillskrivs de av Lyxfällan?
- Vilka diskurser kan identifieras?

1.3 Relevansen för det sociala arbetet och samhället i stort

Det sociala arbetet som profession har breda ambitioner och strävar efter att ”främja social inkludering och social sammanhållning, minska fattigdom, frigöra människors resurser, skydda och stödja utsatta och förtryckta grupper och individer” (Akademikerförbundet SSR 2014:3). Det sociala problemet uppsatsen tar avstamp ifrån ligger inom det sociala arbetets intresse eftersom det rör sig om människor som är överskuldsatta och inte kan betala sina räkningar. Men är det inte lite väl långsökt och irrelevant för det sociala arbetets profession att studera tv-program? För att kunna nå målet, social frigörelse och empowerment, menar Akademikerförbundet SSR (2014) att det är av vikt att kritiskt reflektera över de samhällliga strukturer som kan leda till förtryck, där klass är viktig aspekt. Uppsatsen tar varken i anspråk att undersöka det sociala arbetet som sådant eller att komma med lösningsförslag av praktisk karaktär, utan stannar vid den kritiska reflektionen av samhällliga strukturer och diskurser. För att kunna förändra strukturerna måste de först synliggöras. Som det redovisades för i problemformuleringen är Lyxfällan ett populärt tv-program med många tittare, varför det kan finnas ett allmänt intresse för en analys av de normer och förgivettaganden som tv-programmet bygger på och förmedlar där en viss grupp riskerar att bli förnedrad eller förtryckt. Enligt Kronofogden (2008) befinner sig dessutom många i riskzonen för att hamna i en liknande situation där pengarna inte räcker till och det kan därför vara av intresse att analysera hur överskuldsatta porträtteras, eftersom det potentiellt är en angelägenhet för en bred grupp i samhället.

1.4 Avgränsning

Uppsatsen tar som tidigare nämnts i anspråk att analysera synen på socioekonomiskt utsatta människor. Av tids- och strukturmässiga skäl bör detta vida anspråk dock avgränsas markant. Vad gäller den undersökta gruppen har en avgränsning gjorts till en viss typ av socioekonomiskt utsatta människor, nämligen överskuldsatta. Vidare har en avgränsning gjorts till hur denna grupp porträtteras på just svensk underhållnings-tv inom genren reality och närmare bestämt ett specifikt tv-program - Lyxfällan, vilket utesluter möjligheterna att undersöka hur andra genrer som nyheter eller humorserier porträtterar gruppen. Men att analysera Lyxfällan i sin helhet bedöms också vara för brett, varför ett fokus kommer riktas mot hur just överskuldsatta föräldrar med hemmavarande barn framställs och vilka diskurser om gruppens karaktär och föräldraskap som ligger till grund för detta. I och med denna avgränsning kommer endast citat från

Lyxfällans programledare, experterna, att presenteras och analyseras, vilket utesluter möjligheterna att analysera deltagarnas citat och respons på Lyxfällans framställning av dem.

2. Kunskapsläge och tidigare forskning

I sökandet efter relevant tidigare forskning i relation till uppsatsens syfte har jag använt mig av två strategier. Bryman (2011) förklarar att uppsatsskribenten i ett första skede kan utgå från litteraturtips från utbildningen för att få ytterligare tips om relevant litteratur via dess litteraturförteckningar, för att i nästa steg identifiera relevanta sökord som kan användas i sökningen i vetenskapliga databaser. Dels har jag alltså utifrån uppsatsens syfte använt mig av litteraturtips från tidigare terminer på socionomprogrammet och läst referenslistor för att på så vis leta mig fram till relevant litteratur. Dels har jag gjort sökningar inom de samhällsvetenskapliga databaserna Sociology collection, Social Services Abstracts, Gender Studies, Scopus och SwePub. Inför sökningen satte jag upp ett schema med potentiella sökord genom att besvara frågorna: vem?, vad?, var? och varför? De sökord som genererade i flest relevanta träffar var 'in-debt', 'parents' och 'social class' (vem?), 'socioeconomic' (vad?), 'reality-tv' och 'media' (var?) samt 'discourse' (varför?). Ju snävare sökning med fler sökord, desto färre antal träffar fick jag. Vissa bredare sökningar genererade i över 150 träffar och snävare sådana i mindre än 10 träffar. Inledningsvis sökte jag efter forskning så nära uppsatsens syfte som möjligt, alltså om framställning av överskuldsatta föräldrar på reality-tv, men insåg snart att jag var tvungen att bredda sökningen till synen på socioekonomiskt utsatta i olika forum. Litteraturöversikten som följer är uppdelad i två delar. En gemensam nämnare för samtliga studier i de båda delarna är det strukturella perspektivet, som på ett eller annat sätt ämnar synliggöra strukturer och diskurser. Däremot presenteras i den första delen forskning om just överskuldsatta medan det i den andra delen handlar om forskning utifrån en bredare analysnivå, nämligen social klass.

2.1 Synen på och bemötandet av överskuldsatta

I sökandet efter tidigare forskning har jag funnit en studie vars tema ligger mycket nära uppsatsens. Poängteras bör att såväl metodvalet som det teoretiska ramverket skiljer de båda undersökningarna åt. Hirdman (2016) har nämligen gjort en innehållsanalys på sex säsonger av den svenska versionen av Lyxfällan. Ett centralt teoretiskt begrepp som Hirdman använder för att förstå produktionen Lyxfällan är skam. Hirdman menar att skamkänslor används som ett

verktyg i historieberättandet för genren reality-tv, med avsikt att porträttera deltagarnas inre resa och personliga förändring. Latent i Lyxfällan ligger hotet om exkludering från samhället, för de som inte kan betala för sig, vilket Hirdman menar på så vis implicit aktualiserar relationen mellan skam och klasstillhörighet. Vidare menar Hirdman att det föreligger ett maktförhållande mellan den som skambelägger och den som upplever skammen, där den senare befinner sig i ett underläge och önskar bli accepterad. Vad som framkommer av resultatet är att Lyxfällan skambelägger deltagarna i olika faser. I den första fasen, blottlägger en berättarröst deltagarnas svåra ekonomiska situation samtidigt som kameran fångar hur de fortsätter shoppa onödigheter och verkar vara obrydda över att de sätter sig själva och sina barn i en svår situation. De porträtteras alltså, enligt Hirdman (ibid.), som omoraliska och ansvarslösa, vilket påstås förhindra tittarnas empati för deltagarna och snarare framkalla känslor av äckel och irritation. I nästa fas talar de ekonomiska experterna mycket nedlåtande till deltagarna, vilket leder till att känslan av skam internaliseras hos deltagarna. I fasen som följer börjar deltagarna att acceptera och hantera skammen och erkänner att de behöver förändra sitt beteende. Slutligen får Lyxfällans format, som drivs framåt av skam, tittarna att distansera sig från dåliga egenskaper och förlägga dem hos deltagarna, som får representera 'de andra'. Hirdman menar dessutom att Lyxfällan sänder paradoxala budskap kring ekonomisk kontroll och kapitalistisk ideologi. Å ena sidan är ekonomi en personlig angelägenhet som beror av moral och kontroll, å andra sidan är överskuldsättning ett samhälleligt problem som kan drabba alla (ibid.).

Att deltagarna i Lyxfällan enligt Hirdman (2016) framställs som omoraliska och ansvarslösa kan jämföras med diskursen om den överskuldsatta 'slarvern'. I rapporten *Alla vill göra rätt för sig*, som beställdes på uppdrag av Skatteverket med syfte att öka kunskapen om överskuldsättning, kommer Kronofogden (2008) bland annat fram till att samhällets syn på den överskuldsatta kan indelas i två extrema kategorier. Kunskapen som rapporten bidrar med är visserligen inte i sträng mening att beakta som forskning i sig, men rapporten bygger på studier av forskning och undersökningar inom området överskuldsättning, samt på en egen omfattande undersökning av både kvalitativt och kvantitativt slag. Så till de två kontrasterande synerna på överskuldsatta som identifierades i rapporten. Däribland finns 'slarvern' som av lättja och bristande moral inte har betalat sina skulder, respektive 'den otursförföljde' som på grund av yttre olyckliga omständigheter som arbetslöshet eller sjukdom inte kan betala sina skulder (ibid.). Denna uppdelning av synsätt kan även jämföras med synen på fattiga över tid. Swärd (2012), professor i socialt arbete, menar att samhället genom historien har kategoriserat fattiga människor som 'värdiga' respektive 'ovärdiga'. En värdig fattig är enligt detta tankesätt en äkta

fattig, som inte bär något individuellt ansvar för sin situation medan den ovärdiga fattiga istället ses som en oäkta fattig, som själv försatt sig i sin knappa situation på grund av lathet eller slarv (ibid.). Synen på den ovärdiga fattiga kan alltså här jämföras med synen på den överskuldsatta 'slarvern', då de båda sociala kategorierna tycks lida brist på samhällets empati och förståelse.

I kontrast till Hirdmans (2016) presentation av hur Lyxfällans experter tillmötesgår de överskuldsatta deltagarna står däremot Tryggeds (2012) normativa artikel i en svensk kontext om hur kommunens ekonomiska rådgivning av samma grupp bör gå till. Trygged menar nämligen att rådgivningen bör präglas av ett empatiskt och lyssnande förhållningssätt till klienten, fritt från värderingar och dömande uttalanden. Trygged menar dessutom att en 'vikänsla' mellan rådgivaren och klienten är viktig. Hirdmans (2016) resultat visade ju å andra sidan att Lyxfällan gör den överskuldsatta till 'den andra' som inte tillhör 'vi-et'.

2.2 Social klass och föräldraskap på tv och i sociala medier

Jakobsson och Stiernstedt (2018) har undersökt kategorisering på svensk mainstream-tv utifrån social klass. Studien befinner sig i en svensk kontext med ökade klassklyftor och författarna menar att trots frågans aktualitet, talas det sällan uttryckligen om klasskillnader på svensk tv. Vidare undersöks de värden och attribut som respektive klass tillskrivs i relation till teorier om ideologi. Johansson och Stiernstedt har som metod utfört en innehållsanalys med en kvantitativ ansats då de gått igenom över 1000 timmar sänd tv på de populäraste kanalerna i Sverige, som sedan redovisas genom statistiska tabeller. Författarna har klassificerat personerna som visats på tv i tre olika sociala klasser: den sociala eliten, medelklassen samt arbetarklassen. Resultatet visar bland annat att endast 3% av karaktärerna i fiktiva tv-program tillhörande arbetarklassen porträtteras som goda, jämfört med de 97% tillhörandes de högre klasserna. Vad gäller medias roll menar Jakobsson och Stiernstedt (ibid.) att kategorisering utifrån social klass görs i det vardagliga och verkliga livet och att media återskapar, upprätthåller och framställer dem som förgivettagna och normala. Vidare menar författarna att det rör sig om en medial segregation då arbetarklassen tenderar att representeras i mindre seriösa genrer som reality-tv och drama, framför mer seriösa sådana som nyheter. Utifrån resultaten drar författarna slutsatsen att media implicit kategoriserar sociala klasser på ett systematiskt sätt där arbetarklassen är underrepresenterade och när gruppen väl visas på tv framstår personerna som lägre stående och mindre värda. Personer från övre samhällsklasser tenderar att tillskrivas mer mänskliga och nyanserade drag, de har mer auktoritet och sociala förmågor. Vidare är det dessutom mer än två

gångar så vanligt att familjer från de övre samhällsskikten har starka och viktiga relationer till sina barn (ibid.).

I likhet med Jakobsson och Stiernstedt (2018) visar Tyler (2008) hur arbetarklassen på tv och i sociala medier, om än dock i Storbritannien, framställs som lägre stående medborgare och föräldrar. I artikeln *Chav Mum Chav Scum* utforskar Tyler nämligen den socialt konstruerade kategorin och stereotypen eller karikatyren inom den brittiska vita arbetarklassen: 'the chav' (sve. gangster). Tyler har analyserat hur brittisk media, och däribland humorprogram på tv, internetforum samt nyhetstidningar, frekvent skriver om gruppen. Studien befinner sig i en brittisk kontext där klassklyftorna har ökat kraftigt, vilket tros resultera i att den vita arbetarklassen sällan har makten att framställa sig själva i media. Centrala teoretiska begrepp i studien är social klass och 'class disgust', som enligt min tolkning kan översättas till klassförakt. I resultatet visar Tyler hur journalister, manusförfattare och personer på internetforum definierar 'the chav' med en detaljrikedom, ofta inlindat i humor. Allt från gruppens klädstil, bostadsområden, och dialekt, till vanor och livsstil omskrivs på ett hånfullt sätt. På ett internetforum definierar en person exempelvis gruppen såhär: "Chavs... the cancer of the United Kingdom". Tyler (ibid.) förstår uppkomsten av karikatyren 'the chav' som en del av en större samhällelig process som gör klass genom att ställa den vita över- och medelklassen mot den vita arbetarklassen. Studien har ett särskilt fokus på kvinnor inom den vita arbetarklassen och hur mammor inom denna kategori, 'chav mum', konstrueras och framställs genom känslor av äckel kring deras sexualitet och moderskap. Tyler menar att de är utsatta för ett sexistiskt klassförakt. Ofta porträtteras denna grupp mammor som vulgära och smaklösa, de har alldeles för många barn med olika pappor som inte sällan är rasifierade. Tyler menar att den hånfulla porträtteringen av 'the chav mum' konstrueras utifrån normer om femininitet, där den högutbildade medelklasskvinnan är idealet. I sin slutsats hävdar Tyler (ibid.) att människor som kategoriseras som 'chav', förutom att bli hånade och diskriminerade, riskerar att cementeras och alltså fastna i sin sociala klass. Nedan ska det visa sig att liknande diskurser om den ovärdiga arbetarklassmammans även har identifierats i svensk forskning.

Alstam (2016) undersöker i sin avhandling *Parents, Power, Poverty: on choice and responsibility in two parental communities* relationen och kontraktet mellan välfärden och föräldern vad gäller ansvarsfördelningen för barnen i samhället. Alstam har gjort en diskursanalys på Sveriges två största familjeforum och empirin består således av samtal mellan föräldrar i textform på internet. För att analysera empirin har de teoretiska begreppen diskurs,

makt samt distinktioner använts. I resultatet kommer Alstam dels fram till att när det kommer till synen på sociala problem som fattigdom eller arbetslöshet råder diskursen 'mind over matter' där individen själv görs ansvarig för att ta sig ur situationen och på det sättet uppnå välbefinnande. Dessutom uppmärksammar Alstam på föräldraforumen en avsky och misstro inför personer som uppstår ekonomiskt bistånd eller a-kassa från välfärdsstaten och som därför inte tycks tillhöra den mer värdiga delen av arbetarklassen som vill arbeta och betala skatt. Till de ovärdiga fattiga hör 'white trash mamman', den fiktiva person som i diskussionerna på forumet utgör nubbilden av föräldern. "Hon är ansvarslös, bortskämd, lat, odisciplinerad, och hon skyller sina tillkortakommanden på andra" (Alstam 2016:314). 'White trash mamman' som karikatyr tycks ha flera likheter med 'the chav mum' som Tyler (2008) identifierade i en brittisk kontext några år tidigare. Idealbilden, enligt Alstam (ibid.), är å andra sidan medelklasskvinnan, som arbetar (både förvärvsarbete och föräldraskap) för att barnet ska få en bra framtid.

Slutligen har O'Brien, Dave et al. (2017) gjort en diskursanalys där de problematiserar brittiska tv-program som påminner om reality-genren där huvudpersonerna är uppbyggare av välfärdens bistånd. I artikeln argumenteras det för att dessa tv-program ger en alltför entydig och stigmatiserande bild av de ekonomiskt utsatta personer som befinner sig i de lägre skikten i den sociala klasshierarkin. Resultatet i denna studie kan alltså jämföras med både Jakobsson och Stiernstedt (2018) och Tyler (2006), som också utifrån ett klassperspektiv kommer fram till att socioekonomiskt utsatta grupper tenderar att framställas på ett nedvärderande sätt på tv och i övriga medier. I artikeln problematiserar även O'Brien, Dave et al. (2017), att det är medelklassen som producerar programmen och har makten att porträttera sitt perspektiv på social klass, fattigdom och välfärd i Storbritannien. Författarna efterfrågar dessutom forskning med fokus på den samhälleliga kontexten dessa program uppstår inom, som påstås präglas av nyliberala ekonomiska krafter (ibid.).

3. Teori

För att en analys av tv-programmet Lyxfällans framställning av överskuldsatta föräldrar ska bli möjlig och sammanhängande, måste empirin analyseras och tolkas utifrån ett givet teoretiskt ramverk. Med det sagt kommer det valda teoretiska ramverket att styra resultatet och därmed osynliggöra andra möjliga förståelser av empirin. Som framgick i syftet antas här ett diskursteoretiskt angreppssätt och empirin kommer närmare bestämt analyseras utifrån den kritiska diskursanalysen, influerad av Norman Fairclough. Winter Jørgensen och Phillips

(2000) förklarar diskursanalysen som en paketlösning där metod, teori och analysmetod hänger ihop och är beroende av varandra. I detta teoriavsnitt kommer följaktligen just de teoretiska perspektiven att fokuseras. Inledningsvis kommer det teoretiska perspektivet, konstruktionismen, som den kritiska diskursanalysen vilar på att presenteras. Inom den kritiska diskursanalysen, är det teoretiska begreppet diskurs inte helt oväntat mycket centralt. I nästa del som följer görs därför en redogörelse för begreppet diskurs men också för andra centrala underbegrepp inom den kritiska diskursanalysens begreppsapparat. Winter Jørgensen och Phillips (2000) menar däremot att diskursanalysen måste kompletteras med ytterligare teoribildning som ligger utanför den diskursanalytiska traditionen och istället befinner sig inom exempelvis sociologin. Detta för att kunna förklara kopplingen mellan den diskursiva praktiken som studeras och den mer omfattande samhällliga nivån, den sociala praktiken (ibid.). Därför inbegriper avsnittet även en redogörelse för det sociologiska begreppet social klass, som har ansetts nödvändigt för att kunna analysera och tolka empirin från Lyxfällan.

3.1 Något kort om det bakomliggande perspektivet: konstruktionismen

För att begripa de diskursteoretiska idéerna, kan det vara fruktbart att först redogöra för vilken syn på verkligheten och kunskapen de vilar på. Diskursanalysens vetenskapsteoretiska logik ingår nämligen i konstruktionismens perspektiv, som förstår verkligheten som beroende av dess betraktare och som tillåter forskning om "hur idéer och kunskap kring avvikare av olika slag byggs upp och återskapas på olika samhällsarenor" (Börjesson & Palmblad 2007:10). Inom konstruktionismen förstås all kunskap som socialt konstruerad, varför det inte är möjligt att söka och avspegla den objektiva sanningen om något (Sahlin 2013). Som jag förstår det konstruktionistiska perspektivet är det alltså inte tal om en sanning som står färdig att hämta där ute, exempelvis om överskuldssatta, det finns istället flera parallella sanningar om samma sociala problem.

3.2 Diskurs

Vad är en diskurs? Identifiering av diskurser måste nödvändigtvis föregås av en definition av begreppet, så att man vet vad man letar efter. Det finns inte en kort och koncis entydig definition av begreppet *diskurs*. En vanligt förekommande definition för att närma sig förståelsen av begreppet är dock "ett bestämt sätt att tala om och förstå världen" (Börjesson & Palmblad 2007:13). Det finns olika former av diskursanalys som har olika ingångar i analysen av studieobjektet. Jag har som sagt valt att ansluta mig till den kritiska diskursanalysen.

Den kritiska diskursanalysen hämtar enligt Bryman (2011) inspiration från filosofen Michel Foucault. Så låt oss först säga något om Foucaults tankar om diskursbegreppet, där det finns en tydlig länk mellan begreppen diskurs, språk och makt. En given diskurs, om en given utsatt grupp, styr enligt Foucault vår syn på hur individer tillhörandes denna grupp är, hur de ska bli bemötta, hur de eventuellt ska behandlas och av vem (ibid.). Diskurser kan på så vis förstås som språkliga referensramar som ger makt åt exempelvis de institutioner och de behandlingsmetoder som enligt diskursen anses vara legitima och som får reella konsekvenser för den utsatta gruppen (ibid.). Meeuwisse och Swärd (2013) likställer begreppet diskurs med begreppet struktur och de tolkar Foucault som att diskurserna avgör vad vi överhuvudtaget kan tänka. Diskurser kan alltså utifrån detta "foucaultianska" resonemang likställas med samhällsliga tankesystem, som är av social, ekonomisk och politisk art, och som styr vad vi kan tänka och inte (ibid.). Diskurser har i högsta grad med språk att göra och språk förstås inom diskursanalysen som en aktivitet som gör något med verkligheten, språket konstruerar verkligheten (Börjesson & Palmblad 2007). En given diskurs om ett givet fenomen eller en grupp skapar språkliga gränser som hjälper oss att urskilja det vi antar vara sant och rimligt från det vi antar vara falskt och orimligt (ibid.).

Den kritiska diskursanalysen riktar fokus mot stora diskurser som verkar på många olika platser och sammanhang (Börjesson & Palmblad 2007) Ett exempel på en sådan diskurs är enligt Börjesson och Palmblad (ibid.) diskursen om 'det skadliga föräldraskapet', som inte enbart existerar inom Socialtjänstens styrdokument utan också på olika tv-program och i andra sammanhang. Som vi såg i avsnittet om tidigare forskning identifierade Alstam (2016) diskurser om det skadliga föräldraskapet på ett föräldraforum på nätet, där 'white trash mammor' inte ansågs vara föredömliga föräldrar. Ett annat exempel är 'den nyliberala diskursen' som, utifrån Healys (2014) kritiska diskursanalys med avsikt att kontextualisera det sociala arbetets konstruktion, innefattar förståelsen av individen som rationell och egennyttig. Vidare innebär den nyliberala diskursen, en förståelse av samhället utifrån individen framför kollektivet, och individens bästa möjliga levnadsstandard anses möjliggöras genom den rationella och egennyttiga individens fria val (ibid.).

Enligt Fairclough är diskurs en slags social praktik och ett språkbruk som både återskapar och förändrar sociala identiteter och sociala relationer såsom maktförhållanden och ojämlikheter i samhället mellan exempelvis sociala klasser eller mellan kvinnor och män (Winter Jørgensen och Phillips 2000). Samtidigt formas även diskurser av andra typer av sociala praktiker (ibid.).

Det betyder att diskurser både formar och formas av sociala praktiker. Vidare kan en diskurs enligt Fairclough dessutom förstås som “*ett sätt att tala som ger betydelse åt upplevelser utifrån ett bestämt perspektiv*” (ibid.:72).

3.2.1 Diskursordning, ideologi och hegemoni

Den kritiska diskursanalysen med Fairclough i spetsen erbjuder en rad teoretiska begrepp där diskurs, som det redogjordes för ovan, är ett av dem. I följande delavsnitt kommer ett axplock av resterande begrepp ur den kritiska diskursanalysens begreppsapparat att presenteras. De begrepp som valts ut har ansetts intressanta och nödvändiga för genomförandet av analysen av empirin från Lyxfällan.

Inom sociala institutioner och domäner, exempelvis sjukvårdssystemet eller medier, används av dess språkbrukare en rad olika diskurser och genrer och *diskursordningen* är summan av dessa (Winter Jørgensen och Phillips 2000). Innan vi går in på hur diskursordningen opererar, ska vi stanna till vid en definition av den beståndsdel, vid sidan av diskurs, som det inte ännu har redogjorts för: *genre*. En genre kan förstås som en viss typ av språkbruk som hör ihop med och som utgör en del av en given social praktik och som exempel på genres nämner Winter Jørgensen och Phillips (2000) bland annat nyhetsgenren respektive reklamgenren. Vidare representerar genren “ett implicit eller explicit kontrakt mellan publik och skapare om vad som förväntas i vissa former av fiktion” (David & Sutton 2011:291). Nåväl, diskursordningen är alltså summan av de diskurser och genres som används inom en given social institution eller domän. Vidare styr diskursordningen vad som kan sägas och inte inom den givna sociala institutionen, eftersom den erbjuder ett bestämt antal diskurser och genrer (ibid.). En diskursordning är däremot inte konstant utan kan enligt Fairclough förändras genom att språkbrukare plockar in andra diskurser och genrer från andra diskursordningar, alternativt kan genrer och diskurser som redan erbjuds brukas på nya och kreativa sätt. Möjligheterna till att förändra en diskursordning begränsas dock av maktrelationer, som styr och begränsar språkbrukares tillträde till olika diskurser. Maktrelationerna i sin tur kan skapas, vidmakthållas eller förändras via *ideologiska* diskurser som “tävlar” om att definiera den språkliga betydelsen (ibid.). Som det poängterades ovan, anses diskursiva praktiker både skapa och återskapa ojämlika maktförhållanden mellan sociala grupper i samhället och dessa effekter betraktas inom den kritiska diskursanalysen som just ideologiska. Då det råder konsensus bland språkbrukarna om en given betydelse, råder *hegemoni* (ibid.). Utifrån Faircloughs resonemang är det

hegemoniska tillståndet inte heller det konstant utan är snarare, på grund av att de utsätts för ifrågasättande och försök till motstånd, ofullbordat.

3.3 Social klass

I avsnittet om tidigare forskning om diskurser och samhällelig syn på överskuldsatta och andra grupper i de mer socioekonomiskt utsatta samhällsskikten, visade sig begreppet *social klass* vara återkommande och fruktbart för teoretiseringen och förståelsen av empirin (se ex. Jakobsson & Stiernstedt 2018, Tyler 2006). Social klass är sammantaget, som jag förstår det, ett teoretiskt begrepp som förklarar makt- eller dominansförhållanden mellan olika grupper i samhället.

Begreppet social klass kommer här att definieras utifrån Pierre Bordieus idéer om det samma. Bordieu förstår, likt Marx, klassbegreppet i dialektiska eller relationella termer och menar att en given klass måste förstås i kontrast till en annan given klass, varför en isolerad analys av en specifik klass inte är möjlig (Börjesson 2012). Men till skillnad från Marx placerar Bordieu in samhällsklasserna i en vidare social kontext och verklighet bortom varuproduktionen, där olika former av tillgångar, kapital, klassificerar människor i olika maktskikt. Bordieu anser det kulturella kapitalet (ex. utbildningsnivå, allmänbildning och kulturkännedom), det ekonomiska kapitalet (ex. inkomst och förmögenhet) samt det sociala kapitalet (ex. socialt nätverk) vara av störst vikt för individen. Det sociala kapitalet i sin tur ger tillgång eller tillträde till andra former av kapital genom dem som ingår i det sociala nätverket. Det symboliska kapitalet är vidare summan av de tre nämnda kapitalformerna. Enligt Bordieu kan samhället delas in i tre större sociala klasser: den dominerande, medelklassen samt arbetarklassen (ibid.). Vad som kan anses göra begreppet social klass extra fruktbart för förståelsen av maktrelationer i samhället är uppmärksammandet av att det i alla lägen inte enbart är ekonomiska tillgångar som ger individen hög status. Inom den dominerande klassen och medelklassen finns nämligen motsättningar mellan sociala grupper med avseende på ekonomiskt och kulturellt kapital (ibid.). Exempelvis kan, inom medelklassen, den höglönlade snickaren ha ett högt ekonomiskt kapital, men i relation till den välutbildade bibliotekarien med lägre lön kan snickarens kulturella kapital vara avsevärt mycket lägre, vilket skulle kunna bli påtagligt under ett samtal om litteratur. Vad gäller det kulturella kapitalet uppmärksammar Bordieu smaken som en markör för olika grader av social status för individen (David & Sutton 2016). Smaken är utifrån detta resonemang kopplad till social klass och ekonomiska tillgångar, vilket exempelvis kan

innebära att individer med stort ekonomiskt kapital intresserar sig för fina viner och klassisk musik medan de med mindre ekonomiska resurser intresserar sig för kulturformer som genererar i lägre social status och kulturellt kapital, såsom populärmusik och skvallertidningar (ibid.).

4. Metod

Metoden eller tillvägagångssättet jag har valt för att kunna uppfylla uppsatsens syfte och besvara dess frågeställningar är kritisk diskursanalys. Utifrån, den ack så omdiskuterade och kritiserade, gränsdragningen mellan kvantitativ och kvalitativ forskning befinner sig diskursanalysen inom det kvalitativa spektrat. Den kvalitativa metoden vilar enligt Bryman (2011) på en ontologisk världsuppfattning av konstruktionistiskt slag där verkligheten tros konstrueras av dess betraktare, till skillnad från den kvantitativa metodens objektivistiska och positivistiska ingång där verkligheten förstås som oberoende och objektiv. En annan skillnad mellan kvalitativ och kvantitativ metod är att den senare vanligtvis genererar i numeriska resultat, när det tidigare istället genererar i icke-numeriska sådana (David & Sutton 2016).

För att risken för vilseledning ska minimeras i förklaringen av den något komplexa kritiska diskursanalysen, bör det återigen poängteras det inte enbart rör sig om en metod, utan en paketslösning där metod, teori och analys hänger ihop (Winter Jørgensen och Phillips 2000). Diskursanalysen som teori och analysmetod diskuteras under respektive avsnitt. I följande metodavsnitt kommer alltså kritisk diskursanalys att diskuteras utifrån de metodologiska överväganden som gjorts. Dessutom kommer det redogöras för metodvalets fördelar och begränsningar, urvalsprocessen, det praktiska genomförandet av materialinsamlingen, analysen av materialet samt för studiens tillförlitlighet och de etiska överväganden som gjorts.

4.1 Kritisk diskursanalys som metod

Ett metodval bör enligt Wreder (2007) bland annat föregås av frågor kring vilken typ kunskap man är intresserad av. Vidare menar Wreder att diskursanalysen lämpar sig för den som vill undersöka "hur vår kunskap om det som 'är' görs eller konstrueras socialt och språkligt" (ibid.:50). Utifrån uppsatsens syfte vill jag analysera hur Lyxfällan konstruerar bilden av den överskuldsatta föräldern, varför diskursanalysen lämpar sig som metod. Winter Jørgensen och Phillips (2000) menar att diskursanalysen kan vara till hjälp för den som vill analysera medias sätt att skapa och förmedla en världsbild inom ett specifikt område. I detta fallet rör det sig om

att öka förståelsen för hur Lyxfällan som medium porträtterar gruppen överskuldsatta föräldrar med barn. Ett grundantagande inom diskursanalysen är att verkligheten framträder i olika sken beroende på vilket perspektiv den framställs utifrån (Börjesson & Palmblad 2007). Grundfrågan inom diskursanalysen är således “*vad som kvalificerar sig som* verkligt och sant, i en viss tid och på en viss plats”? (ibid.:10f). Det är med denna socialkonstruktionistiska ingång som uppsatsens syfte och frågeställningar har konstruerats. I grova drag ämnar jag således undersöka vad Lyxfällan i Sverige år 2018 vill förmedla för sanning(ar) om överskuldsatta föräldrar med barn.

Det finns flera varianter av diskursanalys och den som kommer att användas här är den kritiska diskursanalysen som är influerad av Fairclough. Bryman (2011) menar att den kritiska diskursanalysen har för avsikt att identifiera kopplingar mellan språk, makt och sociala skillnader i samhället. Den kritiska diskursanalysen tar inte i anspråk att vara objektiv och opolitisk, utan tar den förtrycktes parti. Det finns en strävan efter att bidra till social förändring genom att blottlägga diskursiva praktikers upprätthållande av ojämlika maktförhållanden med avseende på exempelvis klass (Winter Jørgensen och Phillips 2000). Hur förhåller sig då den kritiska diskursanalysen till materialet som ska analyseras? Winter Jørgensen och Phillips (2000) menar att det rör sig om en systematisk empirisk studie, en textanalys, av språkbruk i social interaktion. Metoden lämpar sig för analys av skriftspråk, såväl som talspråk och bilder (ibid.). Att analysera ett tv-program som innehåller talspråk och bilder, förefaller därför vara genomförbart med hjälp av den kritiska diskursanalysen.

I avsnittet om tidigare forskning redogjordes det för att det redan har gjorts en akademisk undersökning av Lyxfällan (Hirdman 2016). Vad gäller urvalet är empirin i båda undersökningarna visserligen inhämtad från samma tv-program men från olika säsonger och denna uppsats analyserar avsnitt som ligger närmare i tiden. Förutom att det teoretiska ramverket skiljer sig från den här uppsatsens, så använde sig Hirdman dessutom av metoden innehållsanalys. Förhoppningen är att via en kritisk diskursanalys kunna angripa problemet från en annan vinkel och därmed göra andra kompletterande och/eller kontrasterande forskningsfynd.

4.2 Metodval - Fördelar och begränsningar

Att samla in material från tv, eller som David och Sutton (2017) kallar det: visuella texter, har praktiska fördelar eftersom materialet redan står klart för analys. Öhman (2007) trycker på att diskursanalys av just videoinspelat material är fördelaktigt, eftersom forskaren i sin frånvaro vid inspelningen inte har kunnat påverka den "verkliga" situationen som filmas och metoden passerar därför vad som kallas för "the dead social scientist test". Lyxfällan är ett redan inspelat material vars innehåll inte har påverkats av att jag har betraktat och analyserat det.

Diskursanalysen har fått kritik för sin konstruktionistiska hållning som anses bidra till en alltför långtgående relativisering av förståelser och uppfattningar, där inget perspektiv är mer sant än något annat (Börjesson & Palmblad 2007). Men det är inte heller diskursanalysens avsikt att komma närmare någon absolut sanning, det är just att påvisa att det finns olika perspektiv och sanningar om samma sociala fenomen och problem. Samtidigt ligger det något i kritiken som också gör diskursanalysen komplex för mig som undersökare att förhålla mig till. Utifrån diskursanalysens logik kan jag som individ enbart bidra med ett perspektiv på de forskningsfrågor som ska besvaras, som inte är mer sant än något annat. Är då den producerade kunskapen relevant? Dessutom är jag som undersökare en del av diskursen, vilket kan försvåra möjligheterna att se bortom det självklara - självklarheterna som diskursanalysen ämnar blottlägga och avslöja (Winter Jørgensen och Phillips 2000). Emellanåt när empirin analyserades kom jag på mig själv med att falla in i programmet, vilket ledde till svårigheter i att se bortom det förgivettagna. Stundom fastnade jag i att förstå deltagarna utifrån Lyxfällans diskurser, vilket krävde ett mentalt kliv tillbaka för att kunna analysera diskurserna utifrån och inte fastna inuti. Det är därför av vikt att som forskare klargöra ens relation till diskurserna som analyseras - och också fundera över vilken världsbild man själv förmedlar (ibid.).

På ett mer praktiskt plan har den kritiska diskursanalysen som den paketlösning den är, bestående av teoretiska, metodologiska och analytiska verktyg, emellertid lett till resonemang fram och tillbaka vad gäller textens disposition. Alla delar har visat sig på ett eller annat sätt gå in i varandra och en tydlig gränsdragning, som uppsatsens disposition kräver, har därför varit utmanande att genomföra. Särskilt utmanande har gränsdragningen mellan vad som ska lyftas under teoriavsnittet kontra avsnittet om bearbetning och analys av empirin varit. Det senare avsnittet som behandlar den kritiska diskursanalysens analysverktyg inbegriper i sig en rad teoretiska begrepp som har valts att inte lyftas i teoriavsnittet. Främst med avsikt att undvika

upprepning. Informationen måste framgå någonstans och överväganden utifrån avsnittens karaktär samt smak och tycke har helt enkelt resulterat i den nuvarande dispositionen.

4.3 Urvalsprocess

Empirin eller materialet för den här uppsatsen är hämtat från tv-programmet Lyxfällan. Problemformuleringen, så väl som relevansen för doktrinen man forskar inom samt tillgängligheten är alla parametrar som styr valet av material till en studie (Winter Jørgensen och Phillips 2000). Det sociala problemet uppsatsen belyser är synen på överskuldssatta, vars relevans för det sociala arbetet har diskuterats ovan. Lyxfällan är ett reality tv-program vars huvudpersoner är just överskuldssatta och förhoppningen när urvalet gjordes var att programmets syn på gruppen skulle vara identifierbar och analyserbar. För att materialet ska vara aktuellt för analys måste såklart också vara tillgängligt. På www.viafree.se finns alla Lyxfällans 24 säsonger tillgängliga, från den första säsongen som sändes år 2006 till den senaste som sändes i år, 2018. Inom ramen för denna uppsats skulle det dock inte vara möjligt att analysera allt detta omfattande material, varför ett urval har varit nödvändigt. För att materialet som analyseras ska vara aktuellt ur en tidsmässig aspekt har jag valt att analysera de senaste två säsongerna (23 och 24) som har sänts under 2017 och 2018. För att uppsatsens syfte skall uppfyllas, som avgränsats till att undersöka porträtteringen av socioekonomiskt utsatta föräldrar med barn, har jag valt att endast analysera de avsnitt där deltagarna är föräldrar till barn som bor hemma. Sammanlagt sex avsnitt från de två senaste säsongerna har därför varit aktuella för analys. Börjesson och Palmblad (2007) påstår att det inom diskursanalysen inte kan bli några snedvridningar av resultatet på grund av procedurfel i urvalet och insamlingen, eftersom den ena typen av material inte ses som mer sant eller korrekt än den andra. Det viktiga är att använda material som överensstämmer med studiens syfte (ibid.).

4.4 Genomförande av materialinsamling

Hur har jag då konkret gått tillväga för att samla in materialet eller empirin? Innan det var dags att börja titta på Lyxfällan och samla in material föreföll det rimligt att ta fram någon slags systematisk matris för att undvika godtycklighet och brist på struktur. Dock menar Börjesson och Palmblad (2007) att insamling av material och analys av detsamma inte kan hållas isär i en diskursanalys. På så vis frångår diskursanalysen den klassiska kvalitativa forskningen där exempelvis materialet insamlas genom intervjuer för att i ett senare skede analyseras. Men någonstans måste man ju ändå börja. Av praktiska skäl för att underlätta själva analysen

framstod det trots detta nödvändigt att samla in och omvandla det videoinspelade materialet till text, som går att överblicka och återvända till gång på gång. Vid en kritisk diskursanalys är det inte nödvändigt att transkribera hela materialet, utan endast de delar som anses vara relevanta utifrån studiens syfte och frågeställningar (Winter Jørgensen och Phillips 2000). Det skulle utifrån detta resonemang vara irrelevant och dessutom allt för tidskrävande att skriva ner allt som sägs i samtliga av de Lyxfällan-avsnitt som jag har tittat på. Jag har därför valt att transkribera och skriva ner de yttranden och citat som jag har bedömt vara relevanta och därmed kopplade till uppsatsens konkreta frågeställningar, och främst de två första, som nedan gör sig påminda:

- Hur framställs överskuldsatta och socioekonomiskt utsatta föräldrar på tv-programmet Lyxfällan?
- Vilka egenskaper och attribut tillskrivs de av Lyxfällan?

Eftersom “hur-frågan” är central i den kritiska diskursanalysen och så även i uppsatsens första frågeställning, kompletterades den ordagranna transkriberingen med egna anteckningar och observationer kring avsnittens struktur och karaktär. Exempelvis antecknades scenernas utformning, inkluderande olika typer av rekvisita som användes för att förmedla ett budskap, samt på vilket sätt budskapet förmedlades med avseende på exempelvis röstläge.

4.6 Bearbetning och analys av empirin

I ett nästa skede, efter att empirin samlats in i form av anteckningar och transkriptioner, skulle detta material analyseras. Dels analyserades empirin utifrån Faircloughs tredimensionella analysmetod. På de ställen denna analysmetod ansågs bristfällig, kompletterades analysen med delar av Braun och Clarkes (2006) tematiska analysmetod.

4.6.1 Faircloughs tredimensionella analysmetod - för att analysera

Faircloughs kritiska diskursanalys tillhandahåller ett analysredskap som analyserar empirin, den kommunikativa händelsen, på tre nivåer: text, diskursiv praktik samt social praktik (Winter Jørgensen och Phillips 2000). Fairclough erbjuder med detta analysverktyg en rad metoder och begrepp men till fördel för studiens karaktär, kan endast de delar som bedöms vara relevanta användas (ibid.). Analysen har utgått från detta tredimensionella analysverktyg och på vilket sätt preciseras nedan.

- *Text*

På den första nivån, textanalysen, analyseras textens innehåll och lingvistiska uppbyggnad och sådant som dess vokabulär, grammatik och struktur (Bryman 2011). Här möjliggörs en analys av hur diskurserna förverkligas på ett textuellt plan (Winter Jørgensen & Phillips 2000). Bland annat kan man på denna nivå analysera den grammatiska *transitiviteten* och därmed undersöka huruvida agenter genom språket förbinds och görs ansvariga för skeenden eller inte (ibid.). Ett annat begrepp som har bedömts vara relevant för analys av empirin är *modalitet*. Analys av modalitet syftar till att undersöka graden av instämmande hos språkbrukaren och uppmärksammar huruvida det som sägs läggs fram som en sanning eller som ett mer försiktigt och tveksamt påstående (ibid.). Winter Jørgensen och Phillips (2000) påstår exempelvis att massmedierna ofta framhåller tolkningar som fakta, vilket både menas avspegla och främja deras maktposition. När något läggs fram som fakta, talar språkbrukaren oftast om hur någonting *är*, till skillnad från det mer tveksamma påståendet att något *visar på* (Wahl 2007). Dessutom kan *metaforer*, enligt Fairclough, användas som redskap för textanalysen (Winter Jørgensen och Phillips 2000). En metafor är ett språkligt grepp där “en sak står för en annan sak” (David & Sutton 2011). För att återknyta till avsnittet om tidigare forskning är “Chavs... the cancer of the United Kingdom”, ett exempel på en metafor där den brittiska arbetarklassen jämförs eller likställs med cancer (Tyler 2008).

- *Diskursiv praktik*

På den andra nivån, den diskursiva praktiken, analyseras formen som den diskursiva interaktionen tar och detta genom undersökning av kommunikationsprocesser som används med syfte att förmedla åsikter och betydelse (Bryman 2011). Med andra ord är man på denna nivå intresserad av att undersöka *hur* texten produceras och konsumeras (Winter Jørgensen & Phillips 2000). Den diskursiva praktiken kan förstås som bron mellan den textuella och den sociala praktiken. Det är genom den diskursiva praktiken som individer använder språket för att producera och konsumera texter, texter som i sin tur både formar och formas av den sociala praktiken (ibid.). Det är på den diskursiva praktikens nivå som analysen kan generera i identifiering av diskurser (ibid.). Här aktualiseras särskilt uppsatsens tredje frågeställning som just ämnar identifiera diskurser i Lyxfällan. På denna nivå kan analysen även generera i, om än försiktiga, bedömningar kring huruvida diskursordningen inom den givna sociala institutionen tycks vidmakthållas och reproduceras eller alternativt vara i förändring (ibid.). En sådan bedömning möjliggörs genom att mäta den kommunikativa händelsens *interdiskursivitet*

respektive *intertextualitet*. En hög grad av interdiskursivitet tyder på förändring och innebär att den kommunikativa händelsen präglas av många olika diskurser som blandas på ett kreativt och nytt sätt. En låg grad av interdiskursivitet tyder å andra sidan på en reproduktion och vidmakthållning av den mer traditionella diskursordningen. Intertextualitetsbegreppet å sin sida uppmärksammar det fenomen som innebär att kommunikativa händelser i någon mån oundvikligen bygger på tidigare och redan befintliga ord. Kommunikativa händelser som i hög grad bygger på ord från den befintliga diskursordningen tyder på vidmakthållning medan de kommunikativa händelser som bygger på ord från andra diskursordningar istället tyder på en förändring (ibid.).

- *Social praktik*

Den sociala praktiken, även kallad den sociokulturella praktiken, motsvarar det större sociala sammanhang som den kommunikativa händelsen (texten och den diskursiva praktiken) är en del av (Winter Jørgensen & Phillips 2000). På den sociala praktikens nivå ställer man sig frågor kring huruvida den diskursiva praktiken reproducerar och upprätthåller eller å andra sidan omstrukturerar den existerande diskursordningen och vilka konsekvenser det i sin tur kan få (Bryman 2011). Här ges också möjlighet till en kartläggning av de strukturer och sociala relationer som ramar in den diskursiva praktiken (Winter Jørgensen och Phillips 2000). På denna nivå blir det därför aktuellt att lyfta in delvis icke-diskursiva och sociologiska begrepp (ibid.). I den konkreta analysen lyftes därför det sociologiska begreppet *social klass* in utifrån resonemanget att de sociala klasshierarkierna utgör ramverket för den diskursiva praktiken och således även för de textuella förutsättningarna. Här blir en analys av huruvida den givna diskursiva praktiken förstärker eller utmanar ojämlika maktförhållanden i samhället genom sin framställning av verkligheten även aktuell (ibid.).

4.6.2 Tematisk analys och kodning - för att strukturera

För att kunna identifiera diskurser i materialet, på den diskursiva praktikens nivå, upplevdes den kritiska diskursanalysen inte vara tillräcklig. Kvale (2009) menar att kodning kan vara ett hjälpmedel för att strukturera materialet på vägen till diskursanalysen. För att strukturera empirin och kunna identifiera diskurser har jag därför inspirerats av och använt delar av en tematisk analysmetod. Braun och Clarke (2006) presenterar en tematisk analysmetod som genom olika faser möjliggör identifiering av mönster inom den insamlade empirin. Faserna kännetecknas av en initial bekantning med empirin, som övergår i en detaljerad kodning av materialet, som senare struktureras in i ett färre antal teman som slutligen definieras och

namnges (ibid.). Den kritiska diskursanalysens deduktiva ingång, med ett givet teoretiskt ramverk, kan omöjligt kombineras med en induktiv och utforskande innehållsanalys. Poängteras bör därför att den tematiska analysen, som kan betraktas just som en induktiv och utforskande innehållsanalys, inte har använts för själva analysen av empirin utan endast för att på ett praktiskt plan kunna strukturera densamma. Kodningen och identifieringen av diskurser styrdes i sin tur av den kritiska diskursanalysens teoretiska begrepp. De mest centrala diskurserna som har identifierats, utgör ramverket och rubrikerna för avsnittet *Resultat och analys*. Lyxfällans mest centrala diskurser eller "sanningar" om överskuldsatta som identifierades var:

1. Den omoraliska överskuldsatta med dålig koll och kunskap
2. Den egoistiska och oansvariga överskuldsatta föräldern
3. Förvandlingen - av egen viljekraft kan den överskuldsatta förändras

I avsnittet där resultatet presenteras kommer Faircloughs tre analytiska nivåer vävas in under respektive rubrik eller centrala diskurs. Således har jag frångått det möjliga sättet att låta presentationen av resultatet ramas in av den tredimensionella analysmetoden, där den textuella nivån, respektive den diskursiva och sociala nivån hade kunnat presenteras var för sig. Valet baseras dels på min upplevelse av att analysnivåerna går in i varandra och därför är svåra att hålla isär. Dessutom förefaller det valda sättet att presentera resultatet på besvara uppsatsens syfte och frågeställningar på ett tydligare och läsvänligare sätt.

4.7 Studiens tillförlitlighet och äkthet

Forskning, såväl avhandlingar som studentuppsatser, gör anspråk på att öka kunskapen inom ett bestämt område och vid ett sådant högt anspråk är det av vikt att studien håller en hög kvalitet. Hur kvaliteten skall mätas när det kommer till kvalitativ forskning är dock ett relativt omdiskuterat område. Somliga menar att begreppen reliabilitet och validitet kan beaktas i kvalitativa studier, begrepp som inom den kvantitativa och naturvetenskapliga forskningen ställer upp kriterier för att resultaten ska kunna generaliseras och appliceras i andra sociala miljöer och bli desamma i framtida likadana studier (Bryman 2011). Andra menar att dessa kriterier inte lämpar sig inom den kvalitativa forskningen, som ofta har ett begränsat urval vilket omöjliggör generaliserbarhet, och som omöjligt kan vara replikerbar med hänsyn till den

ständigt föränderliga sociala miljön studierna befinner sig i (ibid.). Avsnittets rubrik vittnar om att jag har anslutit mig till den senare gruppen. Guba och Lincoln har nämligen tagit fram alternativa kriterier, tillförlitlighet och äkthet, för bedömningen av kvaliteten i kvalitativa studier utifrån grundantagandet att det inte finns en absolut sanning om verkligheten utan flera alternativa sådana (ibid.).

Vad gäller studiens tillförlitlighet, betonar delkriteriet pålitlighet vikten av en transparent redogörelse för forskningsprocessens alla delmoment (Bryman 2011). Vikten av transparens har därför beaktats i metodavsnittet där avsikten har varit att med en detaljrikedom redogöra för de val och överväganden som gjorts under projektets gång. Wolanik Boström och Öhlander (2012) menar att pålitligheten kan öka genom beaktning av hur forskaren själv och forskningsprocessens delar påverkar kunskapens tillblivelse. De avgränsningar som gjorts, såväl om vilken grupp som ska studeras, som om vilka teoretiska perspektiv som ska anläggas i analysen - innebär utifrån en diskursanalytisk ansats en kategorisering i sig, som i sin tur utesluter andra möjliga sätt att förstå det som studeras (Börjesson & Palmblad 2007:18). Med det sagt är ingen uppsats neutral, inte heller denna. Exempelvis är gruppen överskulsatta en socialt konstruerad kategori av Kronofogden och andra institutioner och som kan ifrågasättas. Inte minst blev det tydligt i problemformuleringen där det framgick att det inte finns någon given definition av överskulsatta och vilka kriterier som ska uppnås för att man ska anses tillhöra gruppen.

Vidare, vad gäller tillförlitligheten, menar Guba och Lincoln att forskaren ska agera i god tro och således att personliga värderingar inte ska ha påverkat utförandet av en studie och dess slutsatser (Bryman 2011). Med risk för att jag missuppfattar innebörden av detta kriterium, finner jag det gå i kliché med själva kärnan i den kritiska diskursanalysen som är ju är politisk och ställningstagande av sitt slag. Som tidigare diskuterats tar den kritiska diskursanalysen den förtrycktes parti och har för avsikt att blottlägga ojämlika maktförhållanden (Winter Jørgensen och Phillips 2000). Det borde i viss mån innebära att forskare som ansluter sig till den kritiskt diskursanalytiska metoden gör detta på grund av personliga värderingar. Samtidigt utgår Guba och Lincolns resonemang från insikten om att ingen samhällsvetenskaplig forskning kan vara objektiv (Bryman 2011). Med den insikten är kanske den kritiska diskursanalysen särskilt transparent, eftersom den öppet proklamerar för sina samhälleliga ställningstaganden.

Vad gäller studiens äkthet, bör forskaren bland annat fråga sig om undersökningen ger en "tillräckligt rättvis bild av de åsikter och uppfattningar som finns i den grupp av människor som studerats?" (Bryman 2011:357). Den huvudsakliga grupp som är i fokus i denna uppsats är överskuldsatta föräldrar men snarare är det Lyxfällans åsikter om gruppen som har varit i fokus. Om tiden och utrymmet hade tillåtit hade en redogörelse för ytterligare aktörers syn på gruppen, samt gruppens egna självuppfattning eller åsikter om Lyxfällans format, sannerligen lett till en mer rättvis bild av den sammantagna samhälleliga synen på gruppen. Studiens syfte betonar dock att det enda anspråk som görs är att undersöka just Lyxfällans syn och framställning av överskuldsatta föräldrar.

4.8 Forskningsetiska överväganden

När samhällsvetenskaplig forskning bedrivs är det av vikt att individer skyddas från psykisk såväl som fysisk skada, förödmjukelse och kränkning, vilket enligt Vetenskapsrådets (2002) forskningsetiska principer, går under beteckningen individskyddskravet. Individskyddskravet inrymmer i sin tur fyra huvudkrav: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Trots den stränga benämningen, skall dessa 'krav' enligt Vetenskapsrådet snarare beaktas som riktlinjer, som från fall till fall kan jämkas med hänsyn till forskningsprojektets nytta för kunskaps- och samhällsutvecklingen (ibid.). Nedan följer en diskussion kring de forskningsetiska överväganden som har gjorts under uppsatsarbetets gång med de fyra huvudkraven som utgångspunkt.

Informationskravet trycker på vikten av att undersökningsdeltagarna informeras om forskningsprojektets syfte, deltagandets frivillighet samt de eventuella risker ett deltagande kan medföra (Vetenskapsrådet 2002). Vidare ska hänsyn tas till de risker utebliven eller indirekt information kan innebära för undersökningsdeltagarna. Informationskravet är dock, enligt Vetenskapsrådet, förhandlingsbart i de fall undersökningsdeltagarnas medverkan är passiv. Till skillnad från exempelvis metodvalet kvalitativa intervjuer som kräver ett aktivt deltagande, rör det sig i detta fall om ett passivt deltagande. Empirin för denna uppsats består av redan inspelat material från tv-programmet Lyxfällan, som har inhämtats från hemsidan www.viafree.se, och därav redan är tillgängligt för allmänheten. De parter som deltar i denna undersökning är främst Lyxfällan som produktion, dess programdeltagare samt programledare. Med tanke på deltagarnas passiva roll har jag valt att bortse från informationskravet och har således inte informerat dem om undersökningen.

Nästa riktlinje, samtyckeskravet, trycker på vikten av undersökningsdeltagandets frivillighet och rätten att tacka nej till medverkan under hela forskningsprojektets gång (Vetenskapsrådet 2002). Samtyckeskravet är nära förbundet med informationskravet och brukar bakas ihop under benämningen informerat samtycke, eftersom deltagarens ställningstagande till om hen vill medverka eller ej givetvis bör föregås av information om studiens syfte (Kalman & Lövgren 2012). Återigen med hänsyn till undersökningsdeltagarnas passiva roll i denna uppsats samt empirins offentliga karaktär, har även samtyckeskravet bedömts vara mindre relevant, varför samtycke inte har inhämtats från undersökningsdeltagarna.

Konfidentialitetskravet har däremot bedömts vara beaktansvärt för denna typ av undersökning. Konfidentialitetskravet aktualiserar nämligen frågor om sekretess och anonymitet och hänvisar till vikten av att, främst etiskt känsliga uppgifter, inte på något sätt ska kunna bindas till dem som har medverkat i undersökningen (Vetenskapsrådet 2002). I Lyxfällan blottläggs programdeltagarnas namn och eftersom de filmas, syns givetvis även deras ansikten, vilket gör att tittare kan känna igen dem på stan. Trots att adresserna inte offentliggörs explicit i programmet, går det möjligtvis även att lista ut var deltagarna bor, eftersom deras hem filmas utifrån. Trots att programdeltagarnas personuppgifter redan är offentliga, har nyttan av att skriva ut deltagarnas namn i uppsatsen bedömts vara obefintlig, särskilt i relation till den eventuella risken det skulle kunna medföra. För att uppfylla kravet om konfidentialitet har alltså deltagarnas namn anonymiserats och så även programledarnas. I de fall deltagarnas namn har framkommit i originalcitaten har dessa bytts ut mot beteckningen 'NN'. I avsnittet för resultat och analys, där citat från programmet återges, lyfts endast citat från programledarna, som jag valt att kalla för 'Expert', som är deras titel i tv-programmet. Utifrån uppsatsens syfte, som avser att analysera framställningen av deltagarna, har det bedömts vara relevant att tydliggöra att det är just expertens uttalanden, eftersom de anses vara de främsta aktörerna i konstruktionen av "sanningen" om deltagarna. Dock skrivs alltså inte programledarnas personnamn ut. Särskilt eftersom fokus i uppsatsen inte ligger på programledarna som privata individer, någon avsikt att hänga ut dem finns inte, snarare riktas fokus mot Lyxfällan som tv-produktion. Dessutom har jag valt att inte ange de exakta avsnitten som genom urvalet varit aktuella för analys, eftersom det skulle öka risken för att deltagarna kan identifieras. Däremot har jag valt att synliggöra vilket tv-program (Lyxfällan) som är aktuellt för analys, vilket bör kommenteras och problematiseras. Å ena sidan ökar det risken för att deltagarna kan identifieras. Å andra sidan är Lyxfällan som tv-produktion inte en individ i behov av skydd utan en del av en organisation

med kommersiella syften och makt, som utifrån den kritiska diskursanalysens angreppssätt bör granskas så länge det görs i syfte att blottlägga strukturer som kan vara skadliga för utsatta samhällsgrupper. Bedömningen har även gjorts att det förefaller uppenbart vilket tv-program som analyserats och att det skulle innebära svårigheter att försöka dölja detta - då hade analysen inte varit genomförbar.

Hänsyn har också tagits till nyttjandekravet. Nyttjandekravet uppmanar forskare att enbart använda insamlade uppgifter om enskilda personer i forskningssyfte och främst problematiserar Vetenskapsrådet (2002) uppgifter som används eller utlånas för kommersiella syften. Huruvida Lyxfällan som produktion med uppenbarligen kommersiella syften är etiskt försvarbart med hänsyn till de risker ett deltagande kan innebära, diskuterades utifrån Montgomerys (2016) forskning i problemformuleringen ovan och ska inte fördjupas mer i detta avsnitt. Jag har svårt att se att den typ av uppgifter som empirin för denna uppsats har genererat i skulle vara av kommersiellt intresse men anteckningar och citat från avsnitten kommer att raderas vid projektets slutfas.

Utöver Vetenskapsrådets forskningsetiska principer som lyfts ovan, framhåller Jacobsen (2012) vikten av att empirin presenteras på ett korrekt sätt för att resultatet ska kunna förstås men även för att minimera risken för att citat feltolkas. Diskursanalysen har ett särskilt fokus på *hur* texter och kommunikativa händelser produceras (Winter Jørgensen och Phillips 2000). Därför återges citaten i sin ursprungliga form, inklusive talspråkliga fyllnadsord som exempelvis 'ju'. I avsnittet *Resultat och analys* har jag dessutom, i den mån det har varit möjligt, försökt återge citaten i den kontext de ägde rum i. I några fall har jag valt att klippa bort sådant som ansetts oväsentligt från citaten för att göra dem mer läsvänliga, vilket har markerats med symbolen '[...]'

5. Resultat och analys

I det här avsnittet ska uppsatsens syfte och frågeställningar besvaras, genom en presentation av de resultat som den kritiska diskursanalysen har genererat i. Så här långt fram i texten kan det vara en god idé att påminna om syftet, som alltså var att utifrån ett diskursanalytiskt angreppssätt analysera hur överskuldsatta och socioekonomiskt utsatta föräldrar framställs på tv-programmet Lyxfällan. Vidare var syftet att utifrån detta försöka identifiera och analysera vilka diskurser om denna grupp som blir synliga i Lyxfällan. Diskurser har i högsta grad med

språk att göra och språk förstås inom diskursanalysen som en aktivitet som gör något med verkligheten, språket konstruerar verkligheten (Börjesson & Palmblad 2007:10). Utifrån denna utgångspunkt ska vi nu alltså titta på hur Lyxfällans experter genom språket konstruerar sin version av verkligheten rörande överskuldssatta föräldrar.

5.1 Tv-programmets genre och avsnittens struktur

Inledningsvis kan det vara en god idé att presentera själva strukturen och de återkommande mönstren i Lyxfällan-avsnitten, som liksom utgör själva ramen för framställningen av deltagarna. Detta för att till viss mån kunna besvara frågan om hur de överskuldssatta föräldrarna porträtteras. Utifrån Faircloughs tredimensionella analysmetod befinner vi oss således främst på den diskursiva nivån. På den diskursiva nivån finns nämligen intresse av att undersöka *hur* texten produceras och konsumeras (Winter Jørgensen och Phillips 2000). Det förefaller viktigt att den kritiska diskursanalysen analyserar tv-programmet, i det här fallet, för vad det är och för vilka syften och avsikter det vilar på. Här blir begreppet genre särskilt aktuellt. En social institutions eller domäns diskursordning är summan av de genrer och diskurser som används inom densamma (Winter Jørgensen och Phillips 2000). Utifrån det betraktas här Lyxfällan som en social institution eller domän, vars diskursordning består av ett antal genrer och diskurser. En genre, exempelvis nyhetsgenren eller reklamgenren, kan förstås som en viss typ av språkbruk som hör ihop med och som utgör en del av en given social praktik (ibid.). Vidare representerar en genre “ett implicit eller explicit kontrakt mellan publik och skapare om vad som förväntas i vissa former av fiktion” (David & Sutton 2011:291). Lyxfällans genre styr således programmets format på samma sätt som den akademiska genren styr den här uppsatsens format och läsarnas förväntningar på texten. Hirdman (2016) såväl som Montgomery (2016) placerar Lyxfällan inom genren reality. På www.viafree.se där programmet finns tillgängligt kategoriseras det dock inte under ‘reality’, utan står att finna under kategorin ‘livsstil’ vid sidan om tv-program som *Du är vad du äter* och *Sveriges fulaste hem*. Vad som förenar alla tre programmen är att en eller flera utnämnda experter tar sig an en (icke-fiktiv) människas problem (överskuldssatthet, övervikt respektive smaklös inredning), inför kameror. Vid en sökning på ordet ‘reality-tv’ i Svenska akademiens (2018) ordböcker refereras det enbart till ordet ‘dokusåpa’. Dokusåpa i sin tur, definieras som “tv-serie som blandar såpopera och dokumentär”, samt “tv-serie med vanliga människor i samspel i vardagliga eller mer speciella situationer vilket ofta leder till förvecklingar, konflikter o.d.” (ibid.). Dokusåpa tycks inte helt klockrent ringa in Lyxfällans genre då den senare definitionen snarare för tankarna till tv-

program som *Big Brother* och *Robinson* som utgör en tävling med många konkurrenter och som kantras av intriger dem emellan. Om vi ändå stannar vid de två akademiska kategoriseringarna av Lyxfällan som ett reality-tv-program, kan det vara intressant att undersöka det implicita och explicita kontraktet mellan tittarna och produktionsbolaget. Ja, vad är det som förväntas av denna genre? Motgomery (2016) menar att reality-tv kännetecknas av att svaga människor får berätta sin historia. Enligt Hirdman (2016) kännetecknas genren kanske mer explicit av avsikten att porträttera människors inre resa och personliga förändring, som mer implicit drivs framåt genom skambeläggning. Rimligtvis består kontraktet mellan tittarna och produktionsbolaget för Lyxfällan också i förväntningar på att bli underhållna respektive att underhålla. Då reality-genren så här långt har diskuterats på en mer övergripande nivå, följer nedan en presentation av de återkommande mönster och scener som har identifierats i de utvalda Lyxfällan-avsnitten.

I likhet med Hirdman (2016) har jag utifrån min analys av Lyxfällan identifierat en återkommande struktur och mönster som varje avsnitt följer. Inledningsvis introduceras deltagarna för tittarna genom att bilder visas på dem i vardagen och en manlig berättarröst beskriver deras problem, som handlar om att de har stora skulder och lån på grund av överkonsumtion och shopping av kläder, hämtmat, läsk, teknik, tobak, spel o.s.v. Sedan kommer de ekonomiska experterna och har ett första samtal med deltagaren i dennes kök där den ekonomiska situationen går igenom. En bindande fullmakt för experterna att ta över deltagarnas ekonomi tecknas. Nästa steg är budgettavlan, där nuvarande inkomster och utgifter presenteras av experterna. Därefter uppmanar experterna till försäljning av onödiga prylar i hemmet för att dra in pengar till lånen. Sedan ska ett "ihopbakslån" tecknas, för att få ner räntorna och kostnaderna för kreditkulden där deltagaren får ringa upp en potentiell medlåntagare. Därefter följer flera scener där experterna på olika sätt uppmanar deltagarna om omfattningen av deras problem genom olika pedagogiska och målade grepp. Deltagarna upplevs bli tillrättavisade och experterna har en allvarlig ton när de beskriver situationen. De uppmanas att söka jobb och extrajobb. I en till två scener går experterna igenom orsakerna till lyxfällan-situationen, som knyts till olika former av beteendeproblem och egenskaper hos deltagarna. När avsnitten närmar sig slutet har försäljningen av prylarna i regel gått bra, lånen är komprimerade och till viss del avbetalda, inkomsterna högre och inte minst har deltagarna fått insikt om sina beteendeproblem som lett till lyxfällan. I den slutliga tillbakablicken, efter en månad, har deltagarna redan hunnit ändra på sitt beteende och både deras psykiska hälsa och ekonomiska situation framstår vara bättre. Deltagaren får slutligen riva fullmakten och återta kontrollen över sin ekonomi.

5.2 Den omoraliska överskuldsatta med dålig koll och kunskap

En central diskurs som har identifierats via analysen av Lyxfällan är den som framställer deltagarna, de överskuldsatta föräldrarna, som omoraliska, oinsatta och okunniga vad gäller deras egna ekonomiska situation. Diskurs används här i den mening att diskurser är “ett bestämt sätt att tala om och förstå världen” (Börjesson & Palmblad 2007:13). Det handlar alltså om en slags sanning som Lyxfällan förmedlar om gruppen.

Som ett första exempel på diskursen som framställer deltagarna som oinsatta och okunniga ska vi undersöka scenen när budgeten för första gången går igenom. Här läser experterna upp beloppen på samtliga utgifter som deltagarna har och deltagarna får klistra fast låtsaspengar på en svart budgettavla under olika kategorier. I ett av avsnitten, under en sådan scen, säger experten följande till deltagaren:

Det verkar ju onekligen som om du varken vet ut eller in när det kommer till din plånbok. (Expert)

På den textuella analysnivån som riktar fokus mot innehållet i texten, kan textens modalitet undersökas (Winter Jørgensen & Phillips 2000). Modaliteten syftar till graden av instämmande hos språkbrukaren och uppmärksammar huruvida det som sägs läggs fram som en sanning eller som ett mer försiktigt och tveksamt påstående (ibid.). Genom användningen av ordet ‘onekligen’, en synonym till det självsäkra uttrycket ‘utan tvivel’, läggs påståendet om deltagarens dåliga koll på sin plånbok fram som en otvivelaktig sanning. Samtidigt kan det inledande ‘det verkar ju’ visserligen tolkas som att påståendes sägs med en viss förbehållsamhet. Enligt Fairclough utgör diskurser bland annat en slags social praktik som både återskapar och förändrar sociala relationer, maktförhållanden och ojämlikheter (ibid.). Citatets legitimitet kan anses förstärkas på grund av parternas asymmetriska maktrelation. Detta för oss in på den sociala praktikens analysnivå som möjliggör en kartläggning av de sociala relationer som ramar in den diskursiva praktiken (ibid.). Hirdman (2016) menar att det föreligger ett maktförhållande i Lyxfällan där den som skambelägger befinner sig i ett överläge, alltså experten, och den som upplever skammen befinner sig i ett underläge, alltså deltagaren. Vad gäller maktrelationerna parterna emellan insinuerar titeln ekonomisk expert givetvis mer makt i jämförelse med deltagaren som framställs som att hen inte har någon koll på sin ekonomi. Utifrån Bourdieus begreppsapparat om social klass, genererar bland annat utbildning i ett högre

kulturellt kapital (Börjesson 2012). Expertiteln insinuerar att experten är välutbildad inom ekonomi, vilket genererar i ett högre kulturellt kapital. Dessutom framgår implicit att experten har ett högre ekonomisk kapital, i relation till den överskuldsatta deltagaren. Så till den diskursiva praktikens analysnivå där man bland annat intresserad av att undersöka hur texten produceras (Winter Jørgensen & Phillips 2000). Inledningsvis redogjordes det för hur scenen med budgettavlan går till. Här är kan det vara särskilt intressant att beakta vem som gör vad och vad det i sin tur sänder för budskap. Att det är experterna som berättar för deltagarna om vilka utgifter de har insinuerar möjligtvis än mer att deltagarna inte har någon koll på sina utgifter. Kopplar vi an till den sociala praktikens nivå kan även detta sätt att lägga upp scenen anses upprätthålla den asymmetriska maktrelationen mellan expert och deltagare, till den förras fördel.

Ett ytterligare citat som belyser hur experterna ofta på en textuell nivå framhåller påståenden om deltagarnas okunnighet och dåliga koll på sin situation som en sanning är följande. Yttrandet äger rum efter att experterna har haft det första allvarliga samtalet med deltagaren om den ekonomiska situationen i dennes kök:

Det är sjuka summor vi pratar om. Han har ju lånat sig hela vägen in i kaklet. [...]
Han verkar inte förstå allvaret och konsekvenserna som kan bli nu. (Expert)

På en textuell nivå, vid en undersökning av ordval, kan särskilt den första meningen anses vara av ett dramaturgiskt slag. Istället för att exempelvis lite mer modest säga att “summan verkar enligt min uppfattning vara hög”, använder sig experten av ordvalen “det är sjuka summor vi pratar om”. Vad gäller den första meningens modalitet, gör ordvalen “det är” även att detta påstående framstår som ett faktapåstående eller en sanning snarare än en subjektiv uppfattning. Detta dramaturgiska och dessutom lite humoristiska eller hånfulla sätt att uttrycka sig på kan vidare jämföras med vad Tyler (2008) kommer fram till när hon studerat hur medierna bland annat beskriver ‘the chavs’ livsvanor, eftersom detta enligt Tyler görs just på ett hånfullt sätt. Som jag tolkar uttrycket “lånat sig hela vägen in i kaklet” är det både lite humoristiskt och hånfullt. Dessutom rör det sig om en metafor. En metafor är ett språkligt grepp där “en sak står för en annan sak” (David & Sutton 2011:297). Deltagaren har givetvis inte lånat sig hela vägen in i kaklet bokstavligen. Uttrycket eller metaforen insinuerar förslagsvis att deltagarens överskuldsatthet är allvarlig och mycket långt gången. På en diskursiv nivå kan citatet jämföras med Kronofogdens (2008) rapport om synen på den överskuldsatta som ‘slarvern’, som i

kontrast till 'den otursförföljde', på grund av lättja och bristande moral inte har betalat sina skulder. På den textuella nivån kan meningen "Han verkar inte förstå allvaret och konsekvenserna som kan bli nu" särskilt sägas realisera diskursen om den oinsatta och okunniga överskuldssatta. Slarvern som inte ens i efterhand förstår innebörden och allvaret i situationen hen har försatt sig i alldeles själv. På den sociala praktikens nivå kan alltså de sociala relationer som ramar in den diskursiva praktiken kartläggas (Winter Jørgensen & Phillips 2000). Enligt Bordieu är det ekonomiska kapitalet, exempelvis inkomst och förmögenhet, en av de kapitalformer som är av särskild vikt för att individen ska erhålla makt i relation till andra (Börjesson 2012). Utifrån detta resonemang kan vi således utläsa i citatet att experten kommenterar deltagarens brist på ekonomiskt kapital, vilket i sin tur betyder brist på makt.

Efter budgettavlan intervjuas deltagarna som i regel uttalar sig om hur chockade de är över hur illa situationen faktiskt är. Men budgettavlan verkar inte räcka som upplysningsstrategi för att göra deltagarna insatta i sin ekonomiska situation. I varje avsnitt tar experterna med deltagarna till en plats där de på ett mycket pedagogisk och målande vis visar vilka summor det rör sig om. Ett exempel på en sådan undervisningsscen är när en deltagare tas med på en båt tur där skulderna ska "dras upp till ytan". Deltagaren fick dra upp bojar från vattnet som visade summor på lån och räntor inom olika konsumtionskategorier. Efter scenen med båtturen uttalar sig experten:

Det är ju faktiskt inte otur eller slump att hon sitter i den här båten så att säga, utan det är lån som hon har valt att ta. Men det är inte alltid som hon har vetat exakt vad hon har gjort och därför vill jag testa henne lite. (Expert)

Ovan citat implicerar att deltagaren bär ett individuellt ansvar för den utsatta ekonomiska situation hen befinner sig i. På en textuell nivå med den grammatiska transitiviteten under lupp, är ordvalen i "det är lån som hon har valt att ta" särskilt intressanta. Transitiviteten undersöker nämligen hur agenter genom språket görs ansvariga för skeenden (Winter Jørgensen & Phillips 2000). Det finns två aktörer som möjliggör konsumtion via lån, nämligen låntagaren och långgivaren. Om subjektet byttes ut från 'hon' till 'banken', alltså "det är lån som banken har valt att ge", skulle skuldbördan istället hamna på bankerna. Inte någon gång i materialet som har analyserats läggs skulden på bankerna. Däremot redogörs det för deras höga räntor som kan vara uppemot 100%, som implicit kan förstås som en kritik. En av orsakerna till att skulden till lyxfällan-situationen enbart läggs på deltagarna, kan på den diskursiva praktikens plan vara att Lyxfällans diskursordning inte tillåter något annat sätt att se på saken. Diskursordning syftar

till summan av de diskurser och genrer som existerar inom en given social institution (Winter Jørgensen & Phillips 2000). Betraktar vi Lyxfällan som en enskild social institution, tycks dess diskursordning inte innehålla diskurser som ifrågasätter exempelvis bankernas roll i situationen. Fairclough menar att det är maktrelationer som styr innehållet i och möjligheterna till förändring av diskursordningar (ibid.). Här aktualiseras begreppet ideologi, eftersom maktrelationerna i sin tur kan skapas, vidmakthållas eller förändras via ideologiska diskurser som "tävlar" om att definiera den språkliga betydelsen. Diskursiva praktiker kan både skapa och återskapa ojämlika maktförhållanden mellan sociala grupper i samhället och dessa effekter betraktas inom den kritiska diskursanalysen som just ideologiska (ibid.). O'Brien, Dave et. al. (2017) uppmärksammar att tv-program som porträtterar och stigmatiserar socioekonomiskt utsatta människor präglas av nyliberala ekonomiska krafter. Möjligen kan det argumenteras för att det är nyliberala ekonomiska och ideologiska krafter som vidmakthåller Lyxfällans syn på den överskuldssatta som av individuellt ansvarig för problemet. Healy (2014) menar att 'den nyliberala diskursen' innefattar förståelsen av individen som rationell och egennyttig och samhället förstås vidare utifrån individens fria val. Alternativt leder diskursen om synen på den överskuldssatta deltagaren som 'slarvern' till en begränsning av andra möjliga orsaksförklaringar. Foucault menar nämligen att diskurser avgör vad vi överhuvudtaget kan tänka (Meeuwisse & Swärd 2013). På den diskursiva nivån kan den kommunikationsprocesser som används med syfte att förmedla åsikter och betydelse även undersökas (Bryman 2011). Citatet ägde rum under den pedagogiska scenen där skulderna, denna gången bokstavligen, skulle "dras upp till ytan" under en båttur. Detta sätt varpå Lyxfällan upplyser deltagarna på ett näst intill överpedagogiskt sätt om deras skuldsituation kan förstås som en implicit dumförklaring, som på så vis realiserar diskursen om de överskuldssatta deltagarna som oinsatta och okunniga. Tittar vi på den sista meningen i citatet på en textuell nivå "Men det är inte alltid som hon har vetat exakt vad hon har gjort och därför vill jag testa henne lite", kan detta uttalande tänkas aktualisera tankar om parternas maktrelation. Således hamnar vi på den sociala praktikens nivå. Att experten vill "testa henne lite" implicerar att hen har ett intellektuellt övertag och således ett högre kulturellt kapital. Som redogjordes för ovan har experten ett högre kulturellt kapital med avseende på bildning inom ekonomi, som här kan anses utnyttjas för att upprätthålla maktrelationerna.

Så till det sista exemplet under rubriken som uppmärksammar Lyxfällans framställning av överskuldssatta föräldrar som, utöver oinsatta och okunniga, omoraliska. Återigen befinner vi

oss i deltagarens kök i början av avsnittet, där den ekonomiska situationen går igenom och experten säger följande med sträng röst:

Du är seriebrottsling ekonomiskt, inte bara ett tillfälligt dråp. Hur tänkte du att du skulle ha löst det här? (Expert)

Granskar vi ordvalet 'ekonomisk seriebrottsling,' på den textuella nivån, har vi återigen att göra med en metafor. Visserligen kan det inte uteslutas att deltagaren faktisk är dömd för ekonomisk brottslighet men det var åtminstone inget som framgick i avsnittet. Metaforen tyder knappast på att deltagaren skulle ha någon vidare moral, eller omdöme och social förmåga. På den sociala praktikens nivå kan de sociala strukturer som ramar in den diskursiva praktiken tas i beaktning (Winter Jørgensen & Phillips 2000). Sättet varpå experten framställer deltagaren går i linje med resultaten i Jakobsson och Stiernstedts (2018) granskning av svensk mainstream-tv. Bland annat uppmärksammas i studien att personer från arbetarklassen, i relation till högre samhällsklasser, tenderar att tillskrivas omänskliga och onyanserade drag, mindre auktoritet och sämre sociala förmågor (ibid.). Utifrån Bordieus idéer om social klass, tillhör individer med högt symboliskt kapital (summan av ekonomiskt, kulturellt och socialt kapital) den dominerande klassen och de med lägst symboliskt kapital tillhör arbetarklassen (Börjesson 2012). För att kunna definiera eller förstå en given klass måste den enligt Bourdieu ställas i relation till en annan given klass (ibid.). Tittar vi på aktörerna i Lyxfällan kan deltagarna främst ställas i relation till experterna, vars höga kulturella kapital ovan kommenterats. Utifrån denna samhälleliga stratifiering bedöms de överskuldsatta deltagarna, av Lyxfällan snarare kategoriseras som arbetarklass än som medlemmar i den dominerande klassen eller för den delen i medelklassen, här främst med tanke på bristen på ekonomiskt kapital men också socialt, eftersom de framställs som omoraliska samhällsmedborgare. På den diskursiva analysnivån blir frågan om hur budskapet förmedlades intressant. Expertens uppfattades ha en sträng röst när citatet sades. Den stränga rösten gör att påståendet upplevs som ett tillrättavisande, som när en förälder skäller på sitt barn. Går vi tillbaks till den sociala praktikens nivå, kan detta stränga röstläge anses upprätthålla den asymmetriska maktrelationen mellan experten och deltagaren.

5.3 Den egoistiska och oansvariga överskuldsatta föräldern

Gemensamt för de avsnitt som har analyserats är att föräldrarnas ekonomiska situation ställs i relation till deras föräldraförmåga. Främst ställs föräldrarnas konsumtionsbeteende och prioriteringar i relation till barnens bästa. Enligt Börjesson och Palmblad (2007) utgör diskursen

om 'det skadliga föräldraskapet' en stor diskurs som verkar på många olika platser och sammanhang, så också i Lyxfällan skall det visa sig.

Inledningsvis ska vi titta på en ytterligare pedagogisk och målande scen som belyser detta. Deltagarna befinner sig i en lagerlokal tillsammans med experterna och in kommer en grävmaskin som lassar upp stora mängder pizza, godis och snacks på golvet, med avsikt att skapa insikt om vad deltagarna har lagt sina pengar på, vilka summor det rör sig om och hur egoistiskt det är i relation till deras barn:

Jaha hörni, det är pizza, det är godis, det är snacks, det är mycket cigg där. Det här är sånt som ni två petar i er om kvällarna. Ingenting för era barn. Det om någonting är egoistiskt. Och det här är för pengar som ni egentligen inte ens har. [...] Alltså ni bör skämmas. (Expert)

Låt oss först ringa in det centrala ordet, som på den textuella nivån skapar förutsättningar för diskursen om det skadliga föräldraskapet, nämligen adjektivet 'egoistiskt'. Undersöks modaliteten i hela meningen: "Det om någonting är egoistiskt", gör ordvalen "Det om någonting är" påståendet till ett faktapåstående. Här framgår det inte att det är ett subjekt som tycker att föräldrarnas beteende är egoistiskt, utan det framförs mer som en objektiv sanning. Meningen "Ingenting för era barn", ställer vidare föräldrarnas påstådda egoistiska beteende i relation till deras föräldraskap. Stannar vi vid den meningen kan man fråga sig vad som anses vara egoistiskt just här: att barnen inte får ta del av godsakerna/nyttigheterna eller att pengarna inte räcker till för andra saker som skulle tillfredsställa barnens behov? Meningen tycks i alla fall implicera att föräldrarna har gjort dåliga prioriteringar. Slutligen tyder meningen "Och det här är för pengar som ni egentligen inte ens har", på att det utifrån diskursen om det skadliga föräldraskapet anses värre att prioritera onyttigheter framför sina barns behov för lånade pengar än "egna" pengar. Som det poängterades ovan menar Bordieu är det ekonomiska kapitalet är av vikt för att individen ska erhålla makt i relation till andra (Börjesson 2012). På den sociala praktikens nivå tycks således ekonomiskt kapital i form av lånade pengar inte generera i lika hög status som pengar som har förvärvats på annat sätt, exempelvis genom lön. Den diskursiva praktiken kan förstås som bron mellan den textuella och den sociala praktiken. Det är genom den diskursiva praktiken som individer använder språket för att producera och konsumera texter, texter som i sin tur både formar och formas av den sociala praktiken (Winter Jørgensen & Phillips 2000). Diskursen om det skadliga föräldraskapet tycks ta form utifrån föreställningar om social klass. Alstam (2016) identifierar bland annat genom sin diskursanalys på

familjeforum på internet hur den fiktiva ansvarslösa, lata och odisciplinerade ‘white trash mamman’, utgör nidbilden av föräldern och detta i kontrast till den ideala ‘medelklassmamman’. Utifrån Alstams resonemang tycks deltagarna ha likheter med ‘white trash mamman’. Här blir också Bordieus resonemang kring hur smak är kopplat till social klass och social status aktuellt (David & Sutton 2016). Lyxfällan-deltagarna tycks ha smak för onyttigheter, som de dessutom inte har råd med. På den textuella nivån kan vi uppmärksamma att experterna explicit skambelägger deltagarna genom meningen “Alltså ni bör skämmas.”, vilket bekräftar Hirdmans (2016) resultat som särskilt trycker på Lyxfällans skambelägning av deltagarna. Med tanke på hur experterna skuld- och skambelägger deras mat- och livsvanor, tillskrivs de varken något högt kulturellt kapital eller någon social status. Tyler (2008) uppmärksammar att det finns ett äckel från medelklassens sida över ‘chav mums’, som kan jämföras med ‘white trash mammor’, och deras vulgära och smaklösa karaktär. Att en grävmaskin lassar upp stora mängder av bland annat chips, godis och cigaretter på golvet, kan förstås som en förstärkning av känslan av äckel inför deltagarnas livsvanor. Både Alstam (2016) och Tyler (2008) talar ju specifikt om mammor inom arbetarklassen, ‘white trash mammor’ respektive ‘chav mums’. Poängteras skall att kön som maktdimension inte har tagits i beaktning i den här analysen varför jag, till skillnad från dessa studier, inte kan uttala mig om huruvida mödrarna skuldbeläggs mer eller i en annan form än fäderna eller vice versa. Däremot, eftersom urvalet innefattar avsnitt med föräldrar av båda könen, tyder resultaten från analysen på att såväl män som kvinnor skambeläggs i Lyxfällan, utifrån den gemensamma nämnaren social klass.

Låt oss betrakta ytterligare ett exempel på hur experterna tillskriver en deltagare egoistiska egenskaper, även det i förhållande till barnens bästa:

Det är ju ingen nyhet för dig att pengarna inte räcker, du har ju tagit lån efter lån efter lån. Och det jag tycker är så tragiskt är ju att, vi satt och snackade här tidigare idag och så sa du att barnen har inte märkt något, det är klart att dom märker det här, dom hör ju att ni bråkar och tjafsar om pengar. Men är det värt det? För det är du som hela tiden tar nya beslut, som egentligen om vi ska hårdra det, handlar om dig. Det är ju ren och skär egoism. Du spelar upp hur mycket pengar som helst varje månad. Du pimpar bilen, hur hjälper det dina barn 5 och 8 år gamla, tror du dom bryr sig om det överhuvudtaget? Jag fattar inte hur du kan göra det med brott mod. Ja, du får ursäkta alltså men jag tycker det är pinsamt hur långt du har tagit det här.
(Expert)

På den textuella analysnivån kan vi börja med att rikta strålkastarna mot den sista meningen: “Ja, du får ursäkta men jag tycker det är pinsamt hur långt du har tagit det här”. Vad gäller

modaliteten, huruvida påståendet framstår som en sanning eller inte, tycks "jag tycker", till skillnad från tidigare citat, implicera att inga anspråk om att framställa objektiva fakta föreligger. Stannar vi vid denna mening är ordet 'pinsamt' särskilt intressant. Här är ytterligare alltså ett exempel på att skambeläggning av deltagarna sker på ett explicit sätt. Låt oss nu förflytta strålkastaren till den delen av citatet som kommenterar att deltagaren "spelar upp hur mycket pengar som helst varje månad". Vi befinner oss nu på den diskursiva praktikens analysnivå. Utifrån uppsatsens konstruktionistiska ansats och dessutom utifrån den knappa informationen som föreligger om deltagarens spelande, kan vi här inte med säkerhet veta att det rör sig om ett spelmissbruk. Konstruktionismen betonar ju att det inte finns någon objektiv sanning utan flera parallella perspektiv på verkligheten och sociala problem (Sahlin 2013). Ponera ändå att deltagaren har ett spelmissbruk, som kan betraktas som ett socialt problem. Alstam (2016) hävdar att när det kommer till synen på sociala problem på svenska familjeforum råder diskursen 'mind over matter', som gör individerna ansvariga för de sociala problem de är drabbade av. På den textuella nivån kan transitiviteten beaktas, som uppmärksammar huruvida agenter görs ansvariga för olika skeenden (Winter Jørgensen & Phillips 2000). Genom ordvalen i "Du spelar upp hur mycket pengar som helst varje månad" görs deltagaren ansvarig för sitt eventuella spelmissbruk, istället för att skulden läggs på den andra parten, nämligen spelföretagen. Ett annat sätt att se på saken hade exempelvis kunnat vara "Spelbolagen tjänar på att de låter dig spela upp hur mycket pengar som helst i månaden". Här kan det vara intressant att lyfta att i reklam pauserna under Lyxfällan-avsnitten sänder den kommersiella kanalen TV3 bland annat reklam för olika spelsajter på internet. Diskurser, dessa samhälleliga tankesystem av social, ekonomisk och politisk art, styr som sagt vad vi kan tänka och inte (Meeuwisse & Swärd 2013). Med det kommersiella syftet i åtanke finns möjligtvis inte utrymme för tankar om att spelbolagen skulle vara orsaken till problemet. Fairclough uppmärksammar att diskurser både återskapar och förändrar maktförhållanden (Winter Jørgensen & Phillips 2000). Ställs Lyxfällan-deltagaren i relation till spelbolagen med avseende på ekonomiskt kapital har uppenbarligen den senare parten mer makt. Maktförhållandet parterna emellan kan alltså sägas upprätthållas via diskursen som gör deltagaren ansvarig för spelmissbruket. Nu glider jag något på ämnet. På vilket sätt ställs då överskuldsattheten i relation till föräldraförmågan? Mening: "Det är ju ren och skär egoism." implicerar att deltagaren har prioriterat spelande och bilreoveringar framför barnens bästa, vilket förstärks genom frågan "hur hjälper det dina barn 5 och 8 år gamla, tror du dom bryr sig om det överhuvudtaget?".

När de första två citaten belyser synen på den överskuldsatta föräldern som egoistisk, belyser nedan citat en ytterligare dålig egenskap, som också den kopplas till föräldraskapet. Innan vi ska titta på citatet kan sammanhanget det yppar sig inom kort redogöras för. Deltagaren och experten befinner sig i ett mörkt rum, där experten redovisar för de tre orsaker som sägs ligga till grund för Lyxfällan-situationen. På tre vita dukar syns orden 'OANSVARIG', 'IMPULSIV' och 'NAIV' i versaler. Låt oss se närmare på hur experten argumenterar för att deltagaren är just oansvarig:

Oansvarig. Trots att du bryr dig så mycket som förälder så gör du inte det, du tar inte ansvar. Att man sitter och gråter över att man är rädd att inte kunna betala hyran och ställa mat på bordet och samtidigt köper så mycket grejer och hushållsprylar och leksaker. Du bränner på bara det här övriga shoppingen 20 292 kronor om året. Det känns som att det finns ingen botten. Och jag vet ju själv som förälder, alla föräldrar har drömmar för sina barn och barnen de har också egna drömmar.
(Expert)

Så först till den textuella analysnivån och vokabuläret, där det i detta fall handlar ordet och egenskapen 'oansvarig'. Utifrån begreppet transitivitet, tycks experten framlägga sin beteendeanalys av deltagaren som fakta, snarare än just en subjektiv och förbehållsam analys. Exempelvis säger experten "du tar inte ansvar", istället för exempelvis "jag upplever inte att du tar ansvar". Återigen, på den diskursiva nivån, tycks den större diskursen om 'det skadliga föräldraskapet' göra sig påmind. Det kan vara en god idé att påminna oss om att utifrån den kritiska diskursanalysens sätt att se på saken är det inte experten som enskild individ som tycker att den överskuldsatta föräldern är oansvarig. Åsikten härstammar från ett större samhälleligt tankesystem. Foucault menar nämligen att diskurser, alltså de politiska, ekonomiska och sociala tankesystemen, styr vad vi överhuvudtaget kan tänka och inte (Meeuwisse & Swärd 2013). Utifrån diskursen om 'det skadliga föräldraskapet' som tycks ingå i Lyxfällans diskursordning, är det alltså rimligt att tänka tanken att deltagaren är en oansvarig förälder. Vidare i citatet ställs deltagarens shoppingbeteende i relation till barnets drömmar, som anses ha försakats. Här aktualiseras den sociala praktikens nivå, eftersom frågan om huruvida maktdimensionen social klass kan vara kopplad till denna framställning. Jakobsson och Stiernstedt (2018) framlade att det är mer än två gånger så vanligt att familjer från de övre samhällsskikten på mainstream-tv har starka och viktiga relationer till sina barn. Lyxfällan porträtterar här den överskuldsatta föräldern som en oansvarig förälder som har försakat sitt barns drömmar, vilket inte tyder på en stark och viktig relation, varför resultatet går i linje med Jakobsson och Stiernstedts forskningsfynd. Slutligen ska vi också på den diskursiva praktikens nivå titta på hur scenen tar

form. Scenen som med hjälp av vita dukar radar upp de påstådda orsakerna till att deltagaren har hamnat i Lyxfällan, anses på ett mycket bildligt och pedagogiskt sätt framställa deltagaren i negativa termer.

I nästa citat används varken adjektiven 'egoistisk' eller 'oansvarig' explicit, däremot gör experten klart för deltagaren att hen är en dålig förälder på ett annat sätt:

Hur kan du inte ha stoppat det här? [...] Du har ju en riktigt bra inkomst, du skulle ju kunna vara en riktigt bra familjeförsörjare men istället så är du en familjefördärvare. (Expert)

Ordvalet som på den textuella nivån realiserar diskursen om 'det skadliga föräldraskapet' är uppenbarligen metaforen 'familjefördärvare'. Bland annat tycks ordvalet implicera att föräldern har förstört för sina barn istället för att försörja dem och att det handlar om något typ av moraliskt förfall. Låt oss koppla på den sociala praktikens analysnivå och titta på diskursen om 'det skadliga föräldraskapet' i termer av fördärv och bristande moral i relation till social klass. Tittar vi återigen på Jakobsson och Stiernstedts (2018) artikel, visar den att endast 3 % av karaktärerna i fiktiva tv-program tillhörande arbetarklassen porträtterades som goda. Visserligen kan Lyxfällan inte kategoriseras inom den fiktiva tv-genren men ovan citat är ett exempel på att socioekonomiskt utsatta och överskuldsatta föräldrar även på reality-tv framställs som onda - eller åtminstone mindre goda. Att inte kunna försörja sina barn är enligt citatet lika med ett bristfälligt föräldraskap. Utifrån detta resonemang tycks alltså det ekonomiska kapitalet avgöra om man är en bra förälder eller inte, vilket återigen aktualiserar begreppet social klass. På samma sätt som Tyler (2008) menar att klass görs genom metaforer som "Chavs... the cancer of the United Kingdom", kan ordvalet i ovan citat också förstås som klass-skapande. Här framstår alltså den överskuldsatta deltagaren, visserligen inte som cancer, men som en familjefördärvare som genom sina konsumtionsbeteenden har förstört för sin respektive och för sina barn. Visserligen poängteras att deltagaren har en bra inkomst, som givetvis är en indikator på ekonomiskt kapital, men eftersom skulderna gör att deltagarna går back varje månad är de att beakta som socioekonomiskt utsatta. Vidare gör meningen "Hur kan du inte ha stoppat det här?" deltagaren till ensam skyldig för att situationen har fått fortgå, vilket kan belysas med hjälp av det textuella transitivetsbegreppet. Så till den sociala praktikens analysnivå. En form av kulturellt kapital är allmänbildning (Börjesson 2012). Utifrån begreppet kulturellt kapital, framställs deltagaren som oallmänbildad och omdömeslös - hade hen vetat bättre så hade hen inte låtit situationen fortgå, som dessutom gått ut över barnen. Ser vi på citatet utifrån begreppet

socialt kapital, där Börjesson (ibid.) exempelvis nämner socialt nätverk, kan orsakerna till bristen på kulturellt kapital anses. Det sociala kapitalet i sin tur ger nämligen tillgång eller tillträde till andra former av kapital genom dem som ingår i det sociala nätverket (ibid.). Ifrågasättandet av hur deltagaren så omdömeslöst inte kan ha stoppat situationen med lån på lån, kan utifrån detta begrepp på så vis implicera att hen inte ingår i rätt krets och därför inte har haft tillgång till varken det kulturella eller ekonomiska kapital som krävs för att vara en god förälder.

5.4 Förvandlingen - av egen viljekraft kan den överskuldsatta förändras

Detta avsnitt har för avsikt att identifiera den diskurs som handlar om synen på vad som krävs för att deltagaren ska förändra sin situation och sitt negativa beteende. Här ska diskursen 'mind over matter' visa sig vara central. Alstam (2016) förklarar att diskursen 'mind over matter' förmedlar en syn på sociala problem som fattigdom eller arbetslöshet där individen själv görs ansvarig för att ta sig ur situationen och på det sättet uppnå välbefinnande. Utifrån att överskuldsatthet är ett socialt problem som framgick i problemformuleringen, har denna diskurs identifierats som en del av Lyxfällans diskursordning. Hur det går till ska vi nu titta på.

Nedan citat belyser Lyxfällans sätt att se på vad som krävs för att deltagaren ska komma ur sin situation:

NN måste verkligen rycka upp sig nu och visa att det finns lite finsk sisu där innanför de där tomma blanka ögonen och då kan ju faktiskt vilja förflytta berg men då vill det till att hon visar det också. (Expert)

På den textuella analysnivån kan vi inledningsvis rikta fokus mot delen som belyser att "vilja (kan) förflytta berg". Eftersom vilja inte bokstavligen kan förflytta berg (eller?), är detta en metafor, alltså "en sak står för en annan sak" (David & Sutton 2011:297). Uttrycket implicerar förslagsvis att med en stark vilja kan individen uppnå vad som helst. Detta tankesätt realiserar på den diskursiva praktikens nivå 'mind over matter'-diskursen. Diskurs kan enligt Fairclough förstås som "*ett sätt att tala som ger betydelse åt upplevelser utifrån ett bestämt perspektiv*" (Winter Jørgensen & Phillips 2000:72). 'Mind over matter' som diskurs möjliggör alltså utifrån ett bestämt perspektiv ovan sätt att tala om deltagaren, gällande hur sociala problem ska besegras - nämligen på egen hand. Här förmedlas alltså en tro på att vilja kan förflytta berg men att det är upp till individen i fråga "att hon visar det också". Vad uttrycket "de där tomma blanka

ögonen” syftar till är oklart. Möjligtvis hopplöshet, dumhet eller ovilja att förändra sin egen situation? Möjligtvis ligger även den nyliberala diskursen till grund för hur texten i citatet produceras. Den nyliberala diskursen förmedlar nämligen en förståelse av samhället utifrån individen framför kollektivet, och individens bästa möjliga levnadsstandard anses möjliggöras genom den rationella och egennyttiga individens fria val (Healy 2014). Här finns dessutom kopplingar till diskursen om den ‘ovärdiga’ fattiga, som bär individuellt ansvar för sin situation på grund av lathet eller slarv och därför anses vara en oäkta fattig (Swärd 2012). Utifrån en kombination av alla tre diskurser (‘mind over matter’, den nyliberala diskursen och den ovärdiga fattiga) tycks samhället inte förväntas stå till tjänst för en ovärdig fattig, den ovärdiga fattiga verkar få lösa sin situation själv. Dessvärre erbjuder inte uppsatsens teoretiska begreppsapparat någon ingående analys av delen “visa att det finns lite finsk sisu”, men sättet varpå deltagarens etnicitet eller härkomst här kopplas till hans viljekraft kan givetvis problematiseras. Så till den sociala praktikens analysnivå, som går omvägen via den textuella nivån. Modalitetsbegreppet belyser att följande ordval: “NN måste verkligen rycka upp sig nu” inte implicerar en subjektiv åsikt om att deltagaren måste rycka upp sig, utan det är snarare något bestämt och ofrånkomligt. Diskurser kan enligt Foucault förstås som språkliga referensramar som ger makt åt exempelvis de institutioner och de behandlingsmetoder som enligt diskursen anses vara legitima (Bryman 2011). Den legitima behandlingmetoden för överskuldssatthet enligt den nyliberala diskursen samt ‘mind over matter-diskursen’ är som ovan visats uppmuntran till att individen plockar fram sin egen viljekraft och själv förändrar situationen. Dessutom kan experternas tillrättavisande och uppfostrande sätt att bemöta deltagarna anses vara en behandlingsmetod deltagarna får av experterna.

Nästa citat, har en något annan karaktär än samtliga av de citat som tidigare har lyfts. Det visar på att experterna visar en viss förståelse för att deltagarna mår psykiskt dåligt, samtidigt betonas individens viljekraft som botemedlet. Inför scenen som utspelar sig i deltagarens kök redogör berättarrösten för att det är dags för experterna att “ta ett ordentligt snack” med deltagaren och detta snack lyder som följer:

Du lägger så mycket energi på att oro dig så att du inte ens orkar gå upp vissa dagar och gå till jobbet och jag tycker synd om dig. Jag förstår att det måste vara skitjobbigt, du har ju en ryggsäck som väger 50 kilo. Du har tryck mot bröstet och du har ångest och du har dåligt samvete. Men du tar dig inte ur det, du börjar inte vandrigen bort därifrån utan du bara står och på nåt sätt bara går djupare och djupare ner. (Expert)

Den första delen av citatet visar, i kontrast till alla andra citat som lyfts, att det inom Lyxfällans diskursordning finns utrymme för att förmedla empati och förståelse. På den textuella nivån synliggörs det exempelvis via uttalandet “Jag förstår att det måste vara skitjobbigt”. Metaforen som belyser att deltagaren har en “ryggsäck som väger 50 kilo”, betonar än mer hur “skitjobbigt” deltagaren har det. Trygged (2012) menar att kommunens ekonomiska rådgivning av överskuldssatta bör präglas av ett empatiskt och lyssnande förhållningssätt till klienten, fritt från värderingar och dömande uttalanden. Till skillnad från tidigare citat visar experterna här prov på det som Trygged eftersöker när det kommer till ekonomisk rådgivning. Vad kan nu detta bero på? Fairclough menar att en diskursordning inte är konstant utan kan förändras genom att språkbrukare plockar in nya diskurser och genrer från andra diskursordningar, alternativt brukar de diskurser som redan står till förfogande på ett nytt och kreativt sätt (Winter Jørgensen & Phillips 2000). Det kan också vara så att Lyxfällans diskursordning redan innehåller en “empatisk diskurs”, som inte identifierades i analysen förrän nu. Att experten säger “jag tycker synd om dig” kan på samma sätt förstås som ett empatiskt uttalande. Alternativt, ifall ordvalen placeras in i den sociala praktikens kontext med parternas maktasymmetri i åtanke, kan uttalandet förstås som förminskande. Men så tar citatet en vändning på slutet, som leder oss in på den centrala diskursen för detta avsnitt, nämligen ‘mind over matter’. Hur realiseras denna diskurs genom språkbruket på den textuella analysnivån i ovan citat? Jo, genom: “Men du tar dig inte ur det, du börjar inte vandringen bort därifrån utan du bara står och på nåt sätt bara går djupare och djupare ner.”. För att deltagarens ekonomiska situation ska förändras och förbättras måste hen själv påbörja en vandring därifrån. Det är intressant att fråga sig vad deltagaren anses sjunka ner igenom, vid en undersökning av metaforen “du bara står och på nåt sätt bara går djupare och djupare ner.”. Utifrån det teoretiska ramverket som här står till förfogande, placeras metaforen inte så förvånansvärt nog in i den sociala praktikens kontext med avseende på social klass. Utifrån det perspektivet kan det förstås som ett metaforiskt uttryck för hur deltagaren sjunker ner genom samhällsskikten på grund av sitt bristfälliga ekonomiska kapital och som vi har sett ovan - även på grund av deltagarens brist på kulturellt och socialt kapital samt social status.

Följande citat äger rum i en kontext där deltagaren har beviljats skuldsanering via Kronofogden, något som experten hjälpte till med:

Det här är en unik chans som du har nu att faktiskt ställa allting till rätta, så ta den.
(Expert)

Att experterna har hjälpt deltagaren att få igenom en skuldsanering tyder om möjligt på en diskurs som säger emot 'mind over matter'. Enligt Foucault styr en given diskurs synen på hur individer tillhörandes en utsatt grupp är, hur de ska bli bemötta, hur de ska behandlas och av vem (Bryman 2011). Alla överskuldsatta kvalificerar sig inte för skuldsanering (Kronofogden 2018). Men i detta fall bedöms deltagaren vara berättigad till skuldsanering och således läggs inte hela ansvarsbördan på individen själv, utan både Lyxfällan och Kronofogden har ansett att individen behöver samhällets hjälp. Det som på en diskursiv nivå skiljer den ovärdiga respektive värdiga fattiga åt är ju som sagt den individuella ansvarsbördan, som den värdiga fattiga är befriad från (Svärd 2012). Ökar kanske chanserna från att bli sedd som en ovärdig fattig till att bli sedd som en värdig fattig i takt med att skulderna ökar (vilket rätten till skuldsanering delvis beror av)? På den textuella nivån kan vi däremot se till transitivitet och vem som görs ansvarig. Hade överskuldsatthet enbart beaktats som ett samhälleligt problem i dess renaste form hade kanske citatet lytt: "Det är en unik chans som Kronofogden och skattebetalarna har nu att faktiskt ställa allting till rätta för dig, så de borde ta den". Hirdmans (2016) innehållsanalys av Lyxfällan kommer fram till att hotet om exkludering från samhället, för de som inte kan betala för sig, finns latent i Lyxfällan, vilket hon menar implicit aktualiserar relationen mellan skam och klasstillhörighet. Skuldsanering, kan utifrån expertens sätt att presentera det i ovan citat, förstås som en biljett till inkludering i samhället och frigörelse från skammen.

Som framgick i den första delen av *Resultat och analys*, som redogjorde för programmets genre och avsnittens struktur, tar skuldbeläggningen av deltagarna en vändning i slutet av varje program och deltagarnas negativa beteenden tycks ha förändrats drastiskt. Avslutningsvis ska vi därför titta på hur denna förvandling tar form genom språket när experten ringer upp deltagaren efter en månad för att följa upp hur det har gått:

Jag blir genuint glad av att höra NN's röst här för det var en helt ny NN som pratade. Hon berättade om att hon är ute och leker med sin son i parken och dom leker med kottar istället för nya leksaker och det är minst lika roligt. Så hon har verkligen mognat. (Expert)

På den textuella analysnivån belyser särskilt "det var en helt ny NN som pratade" att deltagaren har förvandlats. Utifrån vad analysen har kommit fram till ovan har deltagarna under avsnittens gång framställts som omoraliska, oinsatta och okunniga avseende den överskuldsatthet de anses ha försatt sig själva i. Dessutom har de framställts som egoistiska och oansvariga föräldrar som

prioriterar shopping framför sina barn. Men efter redan en månad framställs dessa negativa egenskaper nästan vara som bortblåsta. På så vis går det att argumentera för att Lyxfällans diskursordning även innehåller diskurser som tillåter en syn på den överskuldsatta som plastisk och formbar. När det kommer till föräldraskapet ser vi på den textuella nivån, i anslutning till att experten kommenterar att deltagaren är en helt ny människa, att hen nu är “ute och leker med sin son i parken”. Detta säger implicit att deltagaren inte var ute och lekte i parken med sin son tidigare. Att experten vidare konstaterar att deltagaren “verkligen har mognat” implicerar att deltagaren var omogen en månad tillbaka. Enligt Alstam (2016) ställs nidd bilden av ‘white trash mamman’ mot idealbilden av medelklassmamman, som arbetar (både förvärvsarbete och föräldraskap) för att barnet ska få en bra framtid. Utifrån detta resonemang kan deltagarens förvandling anses vara, åtminstone ett steg i rätt riktning - från ‘white trash föräldern’ mot att bli den ideala medelklassföräldern. Och vad är det då, vid ett beaktande av den sociala praktikens ramverk, som har möjliggjort denna förvandling till det “bättre” utifrån Bordieus idéer om social klass? Den grundläggande poängen i Lyxfällan är ju att deltagarna ska komma ur sin situation av överskuldsattthet och sluta konsumera för lånade pengar - ja, att de ska komma ur “lyxfällan”. I Bordieus termer handlar det dels uppenbarligen om att förstärka sitt ekonomiska kapital men också om att förstärka sitt kulturella kapital och således “veta bättre”.

6. Avslutande diskussion

Syftet med denna uppsats var att utifrån ett diskursanalytiskt angreppssätt analysera hur överskuldsatta och socioekonomiskt utsatta föräldrar framställs på tv-programmet Lyxfällan. Vidare var syftet att utifrån detta försöka identifiera och analysera vilka diskurser om denna grupp som blir synliga i Lyxfällan. Enligt Foucault styr diskurser, som är kopplade till språk och makt, dels synen på individer tillhörandes utsatta grupper, hur de ska bli bemötta, hur de eventuellt ska behandlas och av vem (Bryman 2011). Tre centrala diskurser har identifierats, diskurser som inrymmer en särskild syn på de överskuldsatta föräldrarna, hur de ska bli bemötta, vad som krävs för att de ska komma ur “lyxfällan” och vem som har legitimitet att behandla och förändra situationen. Diskurserna har exemplifierats med citat från experterna. Vidare har citaten analyserats utifrån Faircloughs tre analysnivåer med avsikt att belysa hur diskurserna tar form (diskursiv praktik) genom språkliga grepp (text), samt hur dessa kommunikativa händelser i sin tur ingår i en större social kontext (social praktik) där sociala klasshierarkier och ojämlikheter genom diskurserna både reproduceras och förändras.

Nåväl, de tre centrala diskurser som har identifierats har jag valt att kalla: (1) Den omoraliska överskuldsatta med dålig koll och kunskap, (2) Den egoistiska och oansvariga överskuldsatta föräldern, samt (3) Förvandlingen - av egen viljekraft kan den överskuldsatta förändras. Utifrån dessa diskurser framställer Lyxfällan, genom olika språkliga och bildliga grepp, deltagarna i negativa termer genom att tillskriva dem egenskaper som okunniga, oinsatta och omoraliska samt egoistiska och oansvariga föräldrar. Denna nedsättande syn på deltagarna tycks legitimeras experternas nedvärderande bemötande. Vad som nyanserar det hela något, är det exempel som lyfts som uppmärksammar att experterna stundom bemöter deltagarna på ett mer empatiskt sätt, vilket tyder på att Lyxfällans diskursordning även inrymmer diskurser som möjliggör ett mjukare bemötande. Deltagarna görs vidare ansvariga för sitt sociala problem, alltså överskuldsatthet eller "lyxfällan", framför exempelvis banker och spelbolag. Vad som förmedlas som avgörande för att deltagarna ska få bukt med sitt sociala problem är deras egna starka vilja. Men den negativa bilden av deltagarna är inte konstant med avseende på den beteenderesa (och klassresa) som görs under avsnittets gång. Framåt slutet av avsnitten framställs deltagarna nämligen som nya, bättre, och snart skuldfria, människor och föräldrar. I likhet med Alstams (2016) diskursanalys har vi sett hur Lyxfällan målar upp bilden av 'white trash föräldern' i kontrast till den eftersträvarvärda 'medelklassföräldern'. När det i slutet går bättre för deltagaren har hen både förvärvat ett högre ekonomiskt, samt kulturellt och socialt kapital. På så vis kan det sammantaget, utifrån Bordieus tankegod, argumenteras för att Lyxfällans diskursordning snarare upprätthåller och reproducerar de sociala klasshierarkierna i samhället än utmanar dem.

Det har också visat sig att Lyxfällans genre, reality, har en stor betydelse för hur programmet framställer deltagarna. Jakobsson & Stiernstedt (2018) menar att det inom svensk mainstream-tv råder en medial segregation med avseende på social klass, där arbetarklassen representeras i mindre seriösa program som reality-tv och drama, framför mer seriösa sådana som nyheter. Bekräftas kan att arbetarklassen med avseende på stereotypa 'white trash föräldrar' också representeras i Lyxfällan som reality-tvprogram. Vid en jämförelse med Hirdmans (2016) analys av Lyxfällan-avsnitt från tidigare säsonger tycks strukturen hon identifierade för två år sedan i mångt och mycket bestå, särskilt med avseende på hur experterna skuldbelägger deltagarna samt hur deltagarnas inre beteenderesa presenteras. Begreppet intertextualitet hänvisar till att kommunikativa händelser bygger på befintliga ord och i de fall den kommunikativa händelsen bygger på ord från den befintliga diskursordningen kan en vidmakthållning av densamma anses (Winter Jørgensen & Phillips 2000). Likheten mellan mina

och Hirdmans resultat kan alltså tyda på att Lyxfällans diskursordning snarare tycks vidmakthållas och reproduceras än befinna sig i en förändringsprocess.

Nina Björk (2012) skriver i sin bok *Lyckliga i alla sina dagar* att i vår ekonomi som bygger på tillväxt är det fullkomligt logiskt att medborgarna förväntas konsumera. Med det sagt gör deltagarna i Lyxfällan tillväxten, samhället och bankerna en "tjänst". Ändå skuldbeläggs deltagarna för att vara oansvariga och egoistiska i Lyxfällan. Häri finns en intressant paradox. Om människan, som utifrån den nyliberala diskursen, är egennyttig och rationell är väl det rationella i ett kapitalistiskt system som bygger på tillväxt att konsumera? Utifrån det budskap Lyxfällan sänder tycks det dock inte vara rationellt att konsumera med lånade pengar. Huruvida pengarna är lånade eller inte borde å andra sidan utifrån Björks resonemang om vad som är logiskt därför inte vara relevant.

Avslutningsvis, om tiden hade tillåtit hade det varit intressant att ställa uppsatsens kritiska diskursanalys av citaten från Lyxfällan mot en ytterligare analys av tittares kommentarer på internetforum. Detta för att undersöka hur Lyxfällans budskap bemöts och huruvida diskursordningen reproduceras eller utmanas av tittarna. Visserligen lyftes ett citat från en Lyxfällan-tittare på ett internetforum i den inledande problemformuleringen, vilket på grund av dess nedvärderande ton snarare visade på en reproduktion av Lyxfällans diskursordning snarare än motstånd mot den. Vid en snabb genomgång av några trådar om Lyxfällan på samma internetforum kunde jag dock med blotta ögat se inlägg som snarare ifrågasatte Lyxfällan som produktion. Självfallet kan dock inga slutsatser dras utifrån ett enda citat och en osystematisk och nyfiken genomgång av några trådar. Jag lämnar därför med nyfikenhet och intresse över den bollen för framtida forskning.

Referenser

- Akademikerförbundet SSR (2014) *Global definition av professionen socialt arbete*. Stockholm: Akademikerförbundet SSR.
- Alstam, Kristina (2016) *Parents, power, poverty on choice and responsibility in two parental communities*. Göteborg: Department of Social Work, University of Gothenburg.
- Björk, Nina (2012). *Lyckliga i alla sina dagar: om pengars och människors värde*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.
- Braun, Virginia & Victoria Clarke (2006) Using thematic analysis in psychology, *Qualitative Research in Psychology*, 3(2): 77-101.
- Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder 2.*, [rev.] uppl., Malmö: Liber.
- Börjesson, Mats & Eva Palmblad (2007) Introduktion "Motsatsen till relativism, detta bör vi aldrig glömma, stavas absolutism" I: Börjesson, Mats & Eva Palmblad (red.). *Diskursanalys i praktiken*. Stockholm: Liber.
- Börjesson, Mikael (2012) Sociala klasser på pappret och i verkligheten. I: Wennerhag, Magnus, David Lindberg & Johan Lindgren (red.) *Klass*. Stockholm: Fronesis.
- FamiljeLiv.se (2013) *Vad är "White trash"?*
[<http://www.familjeliv.se/forum/thread/69360600-vad-ar-white-trash> Hämtat: 2018-03-05]
- FamiljeLiv.se (2016) *Lyxfällan, ska man skratta eller gråta?*
[<http://www.familjeliv.se/forum/thread/76425561-lyxfallan-ska-man-skratta-eller-grata/2>
Hämtat: 2018-03-05]
- Forsberg, Oskar (2016) *De köper godis för 19 000 - nu kan barnen bli avstängda från förskolan*. [<https://www.aftonbladet.se/nyheter/article22413544.ab> Hämtat: 2018-03-06]
- Healy, Karen (2014) *Social work theories in context: creating frameworks for practice*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Hirdman, Anja (2016) The passion of mediated shame: Affective reactivity and classed otherness in reality TV. *European Journal of Cultural Studies*, 19(3), pp.283–296.
- Jacobsen, Dag Ingvar (2012) *Förståelse, beskrivning och förklaring: introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete. 2.*, uppdaterade och utök. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Jakobsson, Peter & Fredrik Stiernstedt (2018) Naturalizing Social Class as a Moral Category on Swedish Mainstream Television. *Nordicom Review*, pp. Nordicom Review, 2018.

Kalman, Hildur & Veronica Lövgren (2012) Etik i forskning och etiska dilemman. En introduktion. I: Kalman, Hildur & Veronica Lövgren (red.) *Etiska dilemman: forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups.

Konsumentverket (2016) *Budget- och skuldrådgivning*
[<https://www.konsumentverket.se/kontakt-och-vagledning/budget-och-skuldradgivning/>
Hämtat: 2018-03-07]

Kronofogden (2008) *Alla vill göra rätt för sig: överskuldsättningens orsaker och konsekvenser*. Solna: Kronofogden.

Kronofogden (2018) *Skuldsanering*.
[<https://www.kronofogden.se/kanintebetalskuldsanering.html>] Hämtat: 2018-03-07]

Kvale, Steinar (2009) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Meeuwisse, Anna & Hans Swärd (2013) Perspektiv på sociala problem - några positioner. I: Meeuwisse, Anna & Hans Swärd (red.) *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur & Kultur.

MMS (2018) *Veckorapport 07-2018*. [<http://mms.se/wp-content/uploads/dokument/rapporter/tv-tittande/vecka/2018/VeTvTitt1807.pdf>] Hämtat: 2018-03-06]

Montgomery, Hedvig (2016) Med drömmar som råstoff: om bruk av ekte historier i media. I *Nordicom-Information* (38)2: 72-75.

Sahlin, Ingrid (2013) Sociala problem som verklighetskonstruktioner. I: Meeuwisse, Anna & Hans Swärd (red.) *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur & Kultur.

SFS 2006:548 *Skuldsaneringslag*. Stockholm: Justitiedepartementet.

Socialstyrelsen (2013) *Barn till överskuldssatta: Underlagsrapport till Barns och ungas hälsa, vård och omsorg 2013*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Svenska Akademien (2018) *Sök i tre ordböcker på en gång*.
[<https://svenska.se/tre/?sok=realitytv&pz=2>] Hämtat: 2018-04-17]

Svenska Akademien (2018) *Sök i tre ordböcker på en gång*.
[<https://svenska.se/tre/?sok=dokus%C3%A5pa&pz=1>] Hämtat: 2018-04-17]

Trygged, Sven (2012) Embedded counselling in advisory work with clients in debt. *Journal of Social Work Practice*, 26(2), pp.245–258.

Tyler, Imogen (2008) Chav Mum Chav Scum: Class Disgust in Contemporary Britain. *Feminist Media Studies*, 8(1), pp.17–34.

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*

[https://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf

Hämtat: 2018-04-10]

Wahl, Thomas (2007) Konstruktioner av kroppsfakta - Beskrivningar av barns motorik i medicinska journaler. I: Börjesson, Mats & Eva Palmblad (red.). *Diskursanalys i praktiken*. Stockholm: Liber.

Wolanik Boström, Katarzyna & Magnus Öhlander (2012) En utsatt elit? Etiska överväganden i en studie om polska läkare i den svenska vården. I: Kalman, Hildur & Veronica Lövgren (red.) *Etiska dilemman: forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups.

Wreder Malin (2007) Ovanliga analyser av vanliga material - Vad diskursanalysen kan göra med enkäter. I: Börjesson, Mats & Eva Palmblad (red.). *Diskursanalys i praktiken*. Stockholm: Liber.

Öhman, Marie (2007) Styrning i “jumpasalen” - Analys av videoinspelad undervisningspraktik. I: Börjesson, Mats & Eva Palmblad (red.). *Diskursanalys i praktiken*. Stockholm: Liber.